

Invoering Wet Werk en Bijstand.

Emmeloord, 24 februari 2004.

Aan de raad.

Voorgenomen besluit.

De raad voorstellen:

1. vaststellen van de kaderstellende notitie Wet Werk en Bijstand;
2. de ramingen in de programmabegroting 2004 overeenkomstig aan te passen;
3. een krediet van EUR 593.932,00 zijnde het tekort op het werkdeel, beschikbaar te stellen;
4. de 8^e wijziging van de programmabegroting 2004 vast te stellen.

Advies raadscommissie.

De fracties van D66, VVD en CU/SGP stemmen in met het voorstel. De fractie van het CDA maakt een voorbehoud ten aanzien van het onderwerp "premies", de fractie van de PU maakt een voorbehoud ten aanzien van het onderwerp "scholing", de fractie van de PvdA/GL maakt een voorbehoud omdat nog geen antwoorden zijn gekregen op de diversen financiële vragen.

Aanleiding.

Op 1 januari 2004 is de Wet Werk en Bijstand, de WWB, van kracht geworden. De WWB vervangt de Algemene Bijstandswet, de Wet Inschakeling Werkzoekenden, het Besluit In en Doorstroombanen en de Regeling Administratieve Uitvoering. De Wet geeft een grote beleidsvrijheid aan de gemeente en daaraan gekoppeld een grote financiële verantwoordelijkheid. De invoering van deze wet gebeurt in fasen.

Probleemstelling.

Voor 1 januari 2005 dient de gemeente vijf verordeningen vast te stellen: toeslagen en verlagingen op de uitkering; reïntegratie; afstemming; cliëntenparticipatie en fraudebestrijding. Aan de hand van onderliggende notitie worden de kaders voor deze verordeningen bepaald.

(Wettelijk) beleidskader.

De Wet Werk en Bijstand.

Onderbouwing keuze voor het voorgenomen besluit.

Om vijf verordeningen vast te stellen op diverse terreinen die ook nog consistent moeten zijn, kunnen zeer veel keuzes gemaakt worden. Al deze keuzes zijn uitgewerkt in bijgaande notitie. De Raad stemt in met de voorgestelde keuzes zoals samengevat in de hoofdstukken 1.6, 2.4 en 3.7.

Financiën/Planning.

De financiële gevolgen van de voorstellen zijn verwerkt in kaderstellende notitie welke voor u bij de stukken ter inzage ligt. Het college heeft besloten om de bestaande ID banen nog tot 1 januari 2005 volledig te financieren. Door deze keuze ontstaat er in 2004 een tekort op het Werkdeel. Dit tekort wordt gedekt door de in de afgelopen jaren opgebouwde reserve ID banen en de reserve sociale activering. In 2005 worden alle reïntegratieactiviteiten betaald uit het Werkdeel.

Door de inzet van reïntegratie- en afstemmingsinstrumenten stijgt het aantal uitkeringsgerechtigden dat een beroep doet op de WWB in de gemeente Noordoostpolder in 2004 met minder dan 5%. Dit betekent dat het Inkomensdeel 2004 toereikend is voor de verstrekking van de uitkeringen.

Het in de begroting van 2004 opgenomen budget voor bijzondere bijstand en minimabeleid is voldoende om de kosten gerelateerd aan de geadviseerde keuzes te dekken. Dit is gebaseerd op de aanname dat het aantal aanvragen in 2004 niet afwijkt van het aantal aanvragen in 2003.

Planning besluitvorming

Maart 2004 vaststelling kadernota door de Raad
Mei 2004 verordeningen naar college
Juni 2004 verordeningen vastgesteld door de Raad.

Communicatie.

De Klientenraad wordt actief betrokken bij de uitwerking van de keuzes en de opstelling van de diverse verordeningen. De cliënten van de afdeling sociale zaken worden op de hoogte gehouden van de gevolgen van de invoering van de WWB middels de nieuwsbrief Info Soza. De overige inwoners van de gemeente kunnen zich abonneren op de nieuwsbrief.

Achterliggende documenten.

De kaderstellende notitie Wet Werk en Bijstand en de keuzenotitie Wet Werk en Bijstand.

Burgemeester en wethouders van Noordoostpolder,
de secretaris. de burgemeester.

De raad van de gemeente Noordoostpolder,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 24 februari 2004, no. 3022-1;

B E S L U I T:

1. vaststellen van de aangepaste kadernotitie Wet Werk en Bijstand;
2. de ramingen in de programmabegroting 2004 overeenkomstig aan te passen;
3. een krediet van EUR 593.932,00 zijnde het tekort op het werkdeel, beschikbaar te stellen;
4. de 8^e wijziging van de programmabegroting 2004 vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering
van 25 maart 2004.

De griffier, de voorzitter,

KEUZENOTITIE

WET WERK EN BIJSTAND

Afdeling sociale zaken
Februari 2004
Definitieve versie, vastgesteld door college 24 februari 2004

INLEIDING.....	3
HOOFDSTUK 1. WERK.....	4
1.1 HISTORIE VAN DE GESUBSIDIEERDE ARBEID.....	5
1.2 REÏNTEGRATIE EN DE WWB	7
1.2.1 Algemeen geaccepteerde arbeid.....	7
1.2.2 Arbeidsverplichting voor alleenstaande ouders met de zorg voor kinderen.	8
1.2.3 Kinderopvang.....	9
1.2.4 Ontheffing arbeidsplicht in verband met deelname aan scholing of sociale activering	9
1.2.5 Vrijlaten inkomsten uit arbeid.....	10
1.2.6 Premies c.q. subsidies	11
1.3 DE POSITIE VAN ALLE REÏNTEGRATIE-INSTRUMENTEN.....	14
1.4 DOELGROEPEN VOOR REÏNTEGRATIE	17
1.5 FINANCIËN WERKDEEL	20
1.6 SAMENVATTING VAN DE ADVIEZEN	21
HOOFDSTUK 2. HANDHAVEN.....	22
2.1 WWB EN HANDHAVEN	22
2.2 DEBITEURENBELEID; TERUGVORDERING EN VERHAAL.....	24
2.2.1 Terugvordering	24
2.2.2 Verhaal:	24
2.3 CONTROLE	25
2.4 SAMENVATTING VAN DE ADVIEZEN	26
HOOFDSTUK 3. INKOMEN.....	27
3.1 TOESLAGEN	28
3.2 VERMOGEN	29
3.2.1 <i>Het vrij te laten vermogen bij bijzondere bijstand</i>	29
3.2.2 <i>Vermogen belegd in eigen woning; recht van hypotheek.</i>	29
3.3 INDIVIDUELE BIJZONDERE BIJSTAND EN DRAAGKRACHT.....	31
3.3.1 <i>Draagkracht uit het vermogen.</i>	31
3.3.2 <i>Draagkracht uit het inkomen.</i>	31
3.3.3 <i>Draagkracht uit de langdurigheidstoeslag.</i>	32
3.4 HET DREMPELBEDRAG.....	33
3.5 MINIMABELEID	34
3.5.1 <i>Context gemeentelijk minimabeleid; situatie minima</i>	34
3.5.2 <i>Gevolgen n.a.v. invoering van de WWB</i>	36
3.6 FINANCIËN INKOMENSDEEL	38
3.7 SAMENVATTING VAN DE ADVIEZEN	40

Inleiding

Op 1 januari is de Wet Werk en bijstand ingevoerd. Deze wet heeft een aantal gevolgen. Naast het gegeven dat de gemeente de volledige financiële verantwoordelijkheid heeft gekregen, is er voor de gemeente ook een grotere beleidsvrijheid ontstaan.

Deze notitie is een kaderstellende notitie waarin op diverse terreinen de beleidsruimte wordt beschreven, keuzemogelijkheden worden benoemd en een aantal keuzes op hoofdlijnen worden aangereikt.

Enkele uitgangspunten die een rol hebben gespeeld bij de totstandkoming van de keuzemogelijkheden:

1. de instrumenten zijn met name activerend van aard;
2. duurzame uitstroom;
3. efficiëntie in de uitvoering;
4. eenduidig uit te leggen aan klanten;
5. voor hen die totaal geen zicht hebben op uitstroom een goed vangnet bieden om de financiële situatie zo stabiel mogelijk te houden.

De voorstellen zijn nog niet heel concreet en beleidsmatig uitgewerkt, maar de discussies hierover geven inzicht in de materie en kunnen richting geven aan verdere beleidsontwikkeling.

Nadat de keuzes op hoofdlijnen zijn bepaald, worden deze in een aantal verordeningen verwerkt en aan de raad aangeboden.

Tegelijkertijd wordt er een projectplan gemaakt, waarin de stappen verwoord zijn, die moeten worden gezet alvorens de implementatie kan plaatsvinden. Een communicatieplan maakt deel uit van het projectplan.

Tijdsplanning

17 februari: extra vergadering raadscommissie II

24 februari: collegebespreking

11 maart: reguliere vergadering raadscommissie II

25 maart: kadernotitie in raadsvergadering

juni/juli: vaststelling verordeningen in raadsvergadering

Hoofdstuk 1. Werk

Reïntegratie is een belangrijk speerpunt van de Wet Werk en Bijstand. Uitkeringsgerechtigden moeten zo snel mogelijk weer deel uitmaken van het arbeidsproces. De gemeente beschikt over diverse instrumenten om dit mogelijk te maken. In dit hoofdstuk gaan wij daar nader op in en geven wij een aantal adviezen hoe het beleid vorm kan worden gegeven.

Dit hoofdstuk omvat:

- 1.1 Historie van de gesubsidieerde arbeid.
- 1.2 Reïntegratie en de WWB.
- 1.3 De positionering van alle reïntegratie-instrumenten.
- 1.4 Doelgroepen van reïntegratie.
- 1.5 Financiering.
- 1.6 Samenvatting van de adviezen.

1.1 *Historie van de gesubsidieerde arbeid.*

Ten tijde van de massawerkloosheid van de jaren tachtig en negentig is er een heel stelsel van gesubsidieerde arbeid ontstaan. Regelingen als het Jeugdwerkgarantieplan (JWG), de Banenpool en de Melkertbanen schiepen extra werkgelegenheid voor diverse categorieën werklozen.

Deze regelingen zijn de afgelopen jaren gemoderniseerd en vervangen door de Wet inschakeling werkzoekenden (WIW) en het Besluit In- en doorstroombanen (ID-banen). Via deze regelingen hebben op dit moment landelijk ongeveer 80.000 mensen een gesubsidieerde arbeidsplaats. Het beschikbare budget voor Noordoostpolder was in 2002 toereikend voor ca. 70 ID-banen en 50 Wiw-dienstbetrekkingen.

In 2003 heeft het Rijk sterk bezuinigd op deze budgetten. In verband hiermee is in Noordoostpolder een vacaturestop afgekondigd voor de ID banen en zijn geen nieuwe banen gecreëerd. Het aantal WIW banen is constant gebleven. Zij werken voor het overgrote deel in de non-profitsector.

Wet inschakeling werkzoekenden.

De Wet inschakeling werkzoekenden (WIW) is ingevoerd op 1 januari 1998 als opvolger van de Jeugdwerkgarantiewet en de Banenpoolregeling.

De Banenpool verdient zeker aparte vermelding. Ze was eind jaren tachtig ingesteld, omdat er naast de groep mensen die in aanmerking kwamen voor de WSW nog een hele groep mensen ("sociaal gehandicapten") bestond, die niet in staat was regulier betaald werk te verrichten. Er werd dus van alle kanten tegenaan gekeken als een "last resort". Pas toen de werkgelegenheid eind jaren negentig weer toenam en het aantal vacatures groeide, is uitstroom naar regulier werk als doelstelling toegevoegd. De Banenpoolregeling werd vervangen door de Wet inschakeling werkzoekenden, waarbij Wiw-dienstbetrekkingen nadrukkelijk een uitstroomdoelstelling kregen.

De Wet inschakeling werkzoekenden onderscheidt twee vormen van gesubsidieerde arbeid:

Wiw-dienstbetrekkingen.

Wiw-dienstbetrekkingen zijn bedoeld om werkloze jongeren en langdurig werklozen werkervaring op te laten doen, om daarmee door te kunnen stromen naar een reguliere baan.

De gemeente Noordoostpolder heeft de uitvoering van de Wiw-dienstbetrekkingen opgedragen aan Concern voor Werk. Concern voor Werk sluit een arbeidsovereenkomst met betrokkene en detachert hem of haar bij een werkgever. Detachering kan plaatsvinden in de profitsector en in de non-profitsector. Naast werkervaring wordt vaak ook scholing aangeboden, om de Wiw-er meer kans te geven op een reguliere baan.

De Wiw-er krijgt bij aanvang een dienstverband van twee jaar, in principe voor 32 uur per week. Gedurende deze twee jaar verdient de Wiw-werknemer het minimumloon. Wanneer na twee jaar blijkt dat een reguliere baan (nog) niet haalbaar is, kan een dienstverband voor bepaalde of onbepaalde tijd worden aangegaan. Het salaris voor een Wiw-er mag dan stijgen naar maximaal 120% van het minimumloon. Wiw-ers die van oorsprong zijn begonnen in de Banenpool, hebben hun contract voor onbepaalde tijd behouden.

De detachingsconstructie van de Wiw-dienstbetrekkingen biedt werkgevers weinig risico's. Indien een Wiw-er onvoldoende functioneert, kan een werkgever gemakkelijk afstand doen.

Vervolgens dient Concern voor Werk voor de betrokken werknemer een andere inlener te zoeken. Anderzijds kan de werkgever geen rechten doen gelden op een bepaald aantal Wiw-dienstbetrekkingen. Er wordt namelijk een Wiw-inleenplek gezocht die past bij de langdurig werkloze. Bij vertrek van een Wiw-er heeft de werkgever dus geen zekerheid dat deze plek opnieuw zal worden ingevuld.

Er zijn in Noordoostpolder in 2003 ongeveer 50 personen werkzaam in een Wiw-dienstbetrekking. De kosten per dienstbetrekking bedragen gemiddeld EUR 14.000,00. De uitvoeringskosten bedragen EUR 500,00 per baan. Daarbij gaat het om de kosten van de salarisadministratie, werkgeverskosten en kosten van begeleiding. Tevens stelt de gemeente in 2003 een scholingsbudget beschikbaar van EUR 500,00 per Wiw-er.

De werkgever levert een financiële bijdrage in de kosten en betaalt een inleenvergoeding. De hoogte van de inleenvergoeding wordt individueel bepaald.

Wiw-werkervaringsplaatsen.

Bij Wiw-werkervaringsplaatsen komen langdurig werklozen in dienst van een werkgever. De werkgever ontvangt maximaal één jaar een subsidie in de loonkosten, scholingskosten en/of begeleidingskosten. Is de werkgever tevreden over de werknemer, dan neemt hij betrokkene daarna in vaste dienst.

Over de uitvoering van Wiw-werkervaringsplaatsen heeft de gemeente Noordoostpolder afspraken gemaakt met Concern voor Werk. Concern voor Werk draagt zorg voor de werving van arbeidsplaatsen en de selectie en begeleiding van de kandidaten.

Het aantal werkervaringsplaatsen is in Noordoostpolder altijd minimaal geweest. In 2002 zijn 11 personen gestart op een werkervaringsplaats. Eind 2002 zijn 5 personen uitgestroomd. In 2003 zijn nog eens 5 personen uitgestroomd en is 1 persoon ingestroomd. Momenteel maken 2 personen gebruik van een dergelijke werkervaringsplaats.

Wiw-werkervaringsplaatsen hebben in Noordoostpolder minimale aandacht gekregen als uitstrooinstrument. De uitvoering en verantwoording naar het Rijk bracht veel bureaucratische rompslomp met zich mee. Bij werkgevers bleek er weinig behoefte te bestaan aan deze subsidiemogelijkheid. De Rijkssubsidie voor een werkervaringsplaats bedroeg in 2003 EUR 8.000,00. Daaruit moeten ook de kosten voor de uitvoeringsorganisatie worden gedekt.

In- en doorstroombanen.

In- en doorstroombanen (ID-banen) onderscheiden zich van Wiw-dienstbetrekkingen doordat de banen exclusief bedoeld zijn voor de non-profitsector.

Oorspronkelijk kende de Regeling extra werkgelegenheid langdurig werklozen twee doelstellingen:

- het leveren van een bijdrage aan de veiligheid en leefbaarheid van de gemeente
- het creëren van extra werkgelegenheid voor langdurige werklozen

In 2000 is daaraan als doelstelling toegevoegd: het bevorderen van de kansen op regulier betaald werk. Deze doelstelling staat op gespannen voet met de wijze waarop de ID-banen zijn geregeld.

Bij ID-banen komt de werknemer rechtstreeks in dienst van de werkgever, en dus niet van de gemeente. De werkgever ontvangt van de gemeente een vergoeding van de loonkosten. De werknemer krijgt een dienstverband voor onbepaalde tijd, in principe voor 32 uur per week. Het salaris bedraagt het eerste jaar 100% van het minimumloon en loopt daarna op tot maximaal 130%. Daarnaast biedt de regeling de mogelijkheid van Doorstroombanen met een salaris van maximaal 150%. Doorstroombanen kunnen alleen worden ingevuld door werknemers die langer dan 5 jaar op een ID-baan werkzaam zijn geweest en geen mogelijkheid hebben voor doorstroom naar een niet-gesubsidieerde baan. In Noordoostpolder zijn geen Doorstroombanen gerealiseerd. Eind september 2003 zijn er in Noordoostpolder 71 ID-banen ingevuld, die als volgt zijn verdeeld over de sectoren:

Sector	2002	2003
Veiligheid	11	11
Onderwijs	9	9
Kinderopvang	2	2
Zorg	41	39
Welzijn en sport	10	9
overig	1	1
totaal	74	71

De loonkosten van een ID-baan bedragen ongeveer EUR 17.000,00. De overige kosten (bemiddeling, scholing, uitstroompriem werkgevers) bedragen circa EUR 1.500,00.

De uitstroom is minimaal, in 2003 3 personen ofwel 4%. Dit is overigens geen specifiek Noordoostpolders probleem. Landelijk is de uitstroom minder dan 5% per jaar.

1.2. Reïntegratie en de WWB

Inleiding

In deze paragraaf wordt ingegaan op het begrip algemeen geaccepteerde arbeid, de plicht tot arbeidsinschakeling voor alleenstaande ouders met de zorg voor kinderen, kinderopvang en ontheffing van de arbeidsplicht bij deelname aan scholing of sociale activering.

De Wet Werk en Bijstand schrijft voor dat de belanghebbende verplicht is naar vermogen algemeen geaccepteerde arbeid te aanvaarden. Deze verplichting is geregeld in artikel 9 van de WWB. Het College kan in individuele gevallen tijdelijk ontheffing verlenen van de arbeidsplicht, indien daarvoor dringende redenen aanwezig zijn (art. 9, lid 2 WWB)

Bij de parlementaire behandeling van de WWB is veel discussie geweest over de vraag of zorgtaken kunnen worden aangemerkt als "dringende redenen". Deze discussie heeft ertoe geleid dat art. 9, lid 2 WWB als volgt is aangevuld:

"Indien de tijdelijke ontheffing (van de arbeidsplicht) een alleenstaande ouder betreft maakt het college in het bijzonder een afweging tussen het belang van arbeidsinschakeling en de invulling die de ouder wenst te geven aan de zorgplicht".

Tevens is op basis van de discussie in het Parlement aan art. 9 WWB een vierde lid toegevoegd:

"De verplichting om algemeen geaccepteerde arbeid te aanvaarden geldt voor de alleenstaande ouder met kinderen tot 12 jaar slechts nadat het college zich genoegzaam heeft overtuigd van de beschikbaarheid van passende kinderopvang, de toepassing van voldoende scholing en de belastbaarheid van de betrokkene".

Deze formuleringen laten de nodige ruimte voor de gemeente om beleid te ontwikkelen voor alleenstaande ouders. In paragraaf 2.2.2 formuleren wij de keuzen die uw raad daarbij kan maken.

Ontheffing van sollicitatieplicht ingeval van noodzakelijke scholing en bij sociale activering is in de WWB niet meer vastgelegd. De gemeente kan bepalen dat er sprake is van een "dringende reden" en op individuele basis tijdelijk ontheffing verlenen aan een belanghebbende die een noodzakelijke scholing volgt of deelneemt aan sociale activering. In paragraaf 2.2.4 gaan wij gaan nader in op deze keuze.

Om de uitstroom naar arbeid te stimuleren biedt de WWB de mogelijkheid om inkomsten uit arbeid gedurende ten hoogste zes aaneengesloten maanden tot 25 procent van deze inkomsten niet te korten op de bijstandsuitkering, met een maximum van EUR 163,00 per maand. De gemeente heeft de vrijheid om van deze mogelijkheid gebruik te maken. In paragraaf 2.2.5 zullen wij u hierover twee keuzes voorleggen.

1.2.1 Algemeen geaccepteerde arbeid

Gemeentelijke beleidsruimte

Met het begrip "algemeen geaccepteerde arbeid" wordt bedoeld arbeid in loondienst die algemeen maatschappelijk aanvaard is. De WWB stelt geen beperkende voorwaarden aan aard en omvang van het werk en aan de aansluiting op opleiding en ervaring. Daarmee wordt bereikt dat een eventueel beroep op inkomensondersteuning zo kort mogelijk is.

Uiteraard dient er wel gekeken te worden naar de aansluiting bij de individuele mogelijkheden van de persoon in verband met gezondheid en belastbaarheid.

Indien een cliënt deelneemt aan een inburgeringsprogramma, dient dit programma te worden afgerond. Ook als de cliënt werk aanvaardt blijft afronding van het inburgeringsprogramma verplicht. De gemeente dient dan via individuele maatwerkafspraken met de cliënt te bewerkstelligen dat een combinatie van werk en inburgering mogelijk wordt. (Memorie van Toelichting bij artikel 6)

Huidige beleid

De Abw gaat uit van het begrip "passende arbeid". Onder passende arbeid wordt verstaan alle arbeid die voor de krachten en bekwaamheden van de belanghebbende is berekend, tenzij aanvaarding om redenen van lichamelijke, geestelijke of sociale aard niet kan worden geveerd (artikel 113, lid 2 Abw). De Richtlijn Passende Arbeid geeft criteria op basis waarvan bepaald kan worden of arbeid passend is. Deze criteria zijn: niveau en beroepsrichting van het werk, opleidingsniveau, reisduur, loonniveau en duur van de werkloosheid.

Advies

Kiezen voor: Elke klant is verplicht om algemeen geaccepteerde arbeid te aanvaarden maar de gemeente streeft naar maatwerk afgestemd op de mogelijkheden van de klant en de relevantie van de plaatselijke arbeidsmarkt.

1.2.2 Arbeidsverplichting voor alleenstaande ouders met de zorg voor kinderen.

Gemeentelijke beleidsruimte

In de WWB wordt specifieke aandacht besteed aan de categorie belanghebbenden met zorgtaken. Categoriele vrijstelling van de arbeidsplicht is in de nieuwe WWB niet toegestaan. Uitgangspunt is een individuele, op de persoonlijke omstandigheden toegesneden benadering.

Toch geeft de wetgever in art. 9, lid 2 aan dat de gemeente bij het invullen van de arbeidsplicht rekening moet houden met een verantwoorde invulling van de combinatie werk en zorg. De gemeente is verantwoordelijk voor de voorzieningen die nodig zijn om deze combinatie daadwerkelijk te kunnen realiseren. In de reïntegratieverordening moet worden aangegeven hoe de gemeente daaraan invulling geeft.

In deze paragraaf geven wij een aantal keuzen aan die de gemeente daarbij kan maken.

Wanneer sprake is van meerdere kinderen, is de leeftijd van het jongste kind bepalend voor de indeling in een van onderstaande categorieën.

Huidig beleid

In de Abw hebben alleenstaande ouders met een kind jonger dan vijf jaar vrijstelling van de arbeidsplicht (artikel 107, lid 2 Abw en Regeling vrijstelling van verplichtingen Abw).

Voor alleenstaande ouders met een kind van vijf jaar of ouder geldt in het gemeentelijke beleid het volgende: Deze groep is volledig beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Een alleenstaande ouder met een parttime baan wordt gestimuleerd om zoveel uur te gaan werken dat uitstroom uit de bijstand mogelijk is. In combinatie met inkomsten uit alimentatie hoeft het dan niet altijd om een fulltime baan te gaan. Een ouder die door de combinatie van zorg en werk (nog) niet in staat is om fulltime te gaan werken krijgt hiervoor de ruimte.

Advies

Kiezen voor: De alleenstaande ouder met de zorg voor kinderen tot 5 jaar die in verband met de zorgplicht voor zijn/haar kinderen niet wil of kan werken, wordt op individuele basis een ontheffing verleend.

Motivering: De klant is op de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor de voorziening in de kosten van het bestaan.

Alleenstaande ouders met kinderen tussen 5 en 12 jaar

Advies

Kiezen voor: Indien passende naschoolse opvang daadwerkelijk beschikbaar is, wordt de alleenstaande ouder met de zorg voor kinderen tussen 5 - 12 jaar verplicht tot minimaal 20 uren arbeid per week.

Motivering: De klant is op de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor de voorziening in de kosten van het bestaan.

Alleenstaande ouders met kinderen tussen 12 en 18 jaar

Advies

Kiezen voor: De alleenstaande ouder met de zorg voor kinderen tussen 12 en 18 jaar wordt in beginsel verplicht tot zoveel uren arbeid, dat uitstroom mogelijk is.

Motivering: De klant is op de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor de voorziening in de kosten van het bestaan.

1.2.3. Kinderopvang

Een belangrijke randvoorwaarde voor alleenstaande ouders om te gaan werken is de beschikbaarheid van goede kinderopvang. Dat is in de WWB expliciet genoemd maar is ook onder de Abw van toepassing. Het huidige beleid van de gemeente is:

1. Kinderopvang is de verantwoordelijkheid van de ouder(s). Zijn zij niet in staat dit, eventueel met behulp van werkgever, zelf te regelen dan ondersteunt de gemeente;
2. De Regeling Kinderopvang Alleenstaande Ouders (KAO) is een voorliggende voorziening. Op basis van deze regeling kan gebruik gemaakt worden van het kinderdagverblijf, een gastouder en de buitenschoolse opvang voor kinderen van 4 tot 12 jaar; In de praktijk zijn de plaatsen in het kinderdagverblijf (0-4 jaar) op basis van deze regeling beperkt,
3. Indien er geen plaats is op basis van de KAO moet gebruik gemaakt worden van een gesubsidieerde plaats met een inkomensafhankelijke bijdrage;
4. Indien dit niet mogelijk is kan tijdelijk gebruik gemaakt worden van door de afdeling sociale zaken ingekochte kindplaatsen bij SKN en SKF. De bedoeling is dat kinderen vanaf zo'n plaats doorstromen naar een KAO plaats.

Er zijn goede relaties tussen de afdeling sociale zaken en de stichtingen voor kinderopvang in de gemeente. Deze werkwijze betekent dat het momenteel niet meer voorkomt dat ouders niet kunnen deelnemen aan een reïntegratietraject door het ontbreken van kinderopvang. De gemeente is verantwoordelijk voor kinderopvang voor haar eigen klanten, zowel uitkeringsgerechtigden als nug-ers en anw-ers die een reïntegratietraject volgen. De kosten van deze opvang mogen geen drempel zijn in het traject. Er wordt daarom geen eigen bijdrage gevraagd. Bovendien houdt het vragen van een eigen bijdrage in dat er onderzoek gedaan moet worden naar het inkomen, wat behoorlijke uitvoeringsproblemen geeft.

Voor nug-ers en anw-ers geldt overigens dat er meestal sprake is van kinderen ouder dan 5 jaar. In die gevallen zal voornamelijk behoefte bestaan aan overblijfmogelijkheden op school en naschoolse opvang (een goedkopere vorm van kinderopvang dan de crèche).

De gemeente is niet verantwoordelijk voor kinderopvang van voormalige uitkeringsgerechtigden. Een alleenstaande ouder die uitstroomt naar werk kan nog minimaal 1 jaar gebruik blijven maken van de KAO en zal verder in overleg met de werkgever voor een oplossing moeten zorgen.

Keuzemogelijkheden om de beleidsruimte in te vullen

Advies

Kiezen voor Kinderopvang wordt onder de WWB op dezelfde wijze geregeld als onder de Abw. De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor kinderopvang wordt beperkt tot de periode dat iemand deelneemt aan een reïntegratietraject. Alleenstaande ouders met een (parttime) baan regelen kinderopvang met hun werkgever. Voor een eventuele eigen bijdrage kan een vergoeding uit het werkdeel worden verstrekt. Alleenstaande ouders die, zonder tussenkomst van het gastouderbureau, gebruik willen maken van een gastouder, bijvoorbeeld een goede bekende, krijgen hiervoor een vergoeding die gelijk is aan de uurvergoeding van het gastouderbureau. De vergoeding wordt betaald uit het werkdeel. Voorwaarde is dat er een gegronde reden is waarom de gastouder niet via het gastouderbureau wil werken.

Motivering: De noodzakelijke aanwezigheid van kinderopvang is in de wet geregeld. Er verder wordt optimaal rekening gehouden met de wens van de ouder. Dit vergroot de kans op succes.

1.2.4. Ontheffing arbeidsplicht in verband met deelname aan scholing of sociale activering.

Gemeentelijke beleidsruimte

In artikel 9 lid 2 WWB staat dat uitsluitend indien daarvoor dringende redenen aanwezig zijn, het college in individuele gevallen tijdelijk ontheffing kan verlenen van de arbeidsplicht.

Het is van belang voor de uitvoeringspraktijk dat de Raad een kader geeft voor de vrijstelling van sollicitatieplicht in geval van deelname aan noodzakelijke scholing of sociale activering.

Huidig beleid

In de Abw is vastgelegd dat deelname aan noodzakelijke scholing en aan sociale activering reden is om tijdelijke vrijstelling van sollicitatieplicht te verlenen (artikel 114 en 114a).

Scholing of opleiding wordt slechts noodzakelijk geacht voor de inschakeling in de arbeid indien aantoonbare inspanningen van belanghebbende om arbeid te verkrijgen geen resultaat hebben gehad. Een belanghebbende die noodzakelijk geachte scholing of opleiding gaat volgen, krijgt geen ontheffing van de arbeidsverplichting, verminderde sollicitatieactiviteiten leiden in een dergelijk geval niet tot een sanctie omdat er een gegronde reden is.

Advies

Kiezen voor: Geen tijdelijke ontheffing arbeidsplicht bij deelname aan noodzakelijke scholing of sociale activering.

Motivering: Is in overeenstemming met het principe werk boven inkomen en benadrukt de verantwoordelijkheid van de klant.

1.2.5. Vrijlaten inkomsten uit arbeid.

Gemeentelijke beleidsruimte

Vrijlating van arbeidsinkomsten komt i.h.k.v. de WWB te vervallen voor categorieën personen met een ontheffing van de arbeidsverplichting. Daarmee wordt voorkomen dat door de vrijlating een vergroting van de armoedeval optreedt. Wel worden voor alleenstaande ouders twee fiscale heffingskortingen vrijgelaten, nl. de alleenstaande ouderkorting en de combinatiekorting. Deze vrijlating draagt niet bij aan de vergroting van de armoedeval omdat ze behouden blijft bij de uitstroom naar werk.

De Wet Werk en Bijstand biedt de gemeente beleidsvrijheid om maandelijks maximaal 25% van de arbeidsinkomsten, met een maximum van EUR 163,00 vrij te laten als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- er moet sprake zijn van inkomsten uit arbeid en aanvullende bijstand;
- de vrijlating kan nooit langer dan 6 maanden (aan een stuk) duren;
- de vrijlating wordt alleen toegekend als ze naar het oordeel van de gemeente bijdraagt aan de arbeidsinschakeling van de betrokkene;
- deze vrijlating is eenmalig.

Huidig beleid

Voor uitkeringsgerechtigden die deeltijdwerk in een dienstbetrekking verrichten, maar door persoonlijke en/of situationele belemmeringen niet in staat zijn volledig in te treden op de arbeidsmarkt en dus geen inkomen kunnen verwerven, dat gelijk of hoger ligt dan de voor hen geldende bijstandsnorm verhoogd met de gemeentelijke toeslag, kunnen voor gedeeltelijke vrijlating van hun inkomen uit deeltijdwerk in aanmerking komen. Ingevolge de Verordening Premiebeeld en Vrijlating van Inkomsten van de gemeente Noordoostpolder komen de volgende uitkeringsgerechtigden voor deze vrijlating in aanmerking:

1. de alleenstaande ouder die de zorg heeft voor een of meer ten laste komende kinderen in de leeftijd tot 16 jaar;
2. degene die deelneemt aan therapie/hulpverlening in geval van verslavings- of psychische problematiek, met dien verstande dat deze problematiek volledige intrede op de arbeidsmarkt belemmert;
3. degene die persoonlijk verantwoordelijk is voor verzorging van een hulpbehoevend familielid (in de eerste of tweede graad) of partner;
4. de gedeeltelijk arbeidsongeschikte, met dien verstande dat de arbeidsongeschiktheid volledige intrede op de arbeidsmarkt belemmert;
5. personen van 57,5 jaar en ouder.

Wanneer de inkomsten uit deeltijdarbeid minder bedragen dan de voor deze belanghebbende geldende bijstandsnorm verhoogd met de gemeentelijke toeslag worden van deze inkomsten een bedrag ad EUR 89,00 per maand vrijgelaten plus de helft van het meerdere tot een maximumbedrag van EUR 163,00 per maand.

Het recht op deze vrijlating vervalt wanneer de inkomsten tezamen met andere inkomsten, niet zijnde kinderbijslag, individuele huursubsidie, woonkostentoeslag en bijzondere bijstand met een bepaalde bestemming, gelijk of hoger zijn dan de van toepassing zijnde norm plus toeslag.

Consequenties Abw - WWB

Er zijn 2 belangrijke verschillen te constateren, die van invloed zijn op de mogelijkheden vrijlating toe te kennen.

De vrijlating kan nooit langer duren dan 6 maanden en wordt eenmalig toegekend. Dit impliceert dat het een instrument betreft dat tijdelijk ingezet wordt om uitstroom te bevorderen. Dit betekent dat voor een aantal groepen vrijlating niet langer tot de mogelijkheden behoort. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan personen van 57,5 jaar en ouder als volledige arbeidsinschakeling geen optie is, de gedeeltelijk arbeidsongeschikte voor wie volledige intrede op de arbeidsmarkt niet mogelijk is. Voor groepen die in 2003 in aanmerking kwamen voor de vrijlatingsregeling, geldt in 2004 een overgangsregeling.

Advies

Kiezen voor Gebruik maken van de wettelijke mogelijkheid tot gedeeltelijke vrijlating van inkomsten uit arbeid voor alleenstaande ouders met kinderen tussen 5 en 12 jaar.

Motivering Deeltijdwerk kan een goede opstap zijn om volledig uit de uitkering uit te stromen.

1.2.6. Premies c.q. subsidies

Gemeentelijke beleidsruimte

De WWB kent een eenmalige premie/subsidie die kan worden toegekend in het kader van een voorziening gericht op arbeidsinschakeling. Deze premie kan enkel door het college van burgemeester en wethouders worden verstrekt. De vrijlating van deze premie is gebonden aan een maximum van EUR 1.944,00 per kalenderjaar. Indien dit maximum wordt overschreden, wordt het erboven liggende bedrag in mindering gebracht op de uitkering. De mogelijkheden om deze premie in te zetten zijn ruim: er kan gedacht worden aan een premie voor het volgen of afronden van scholing, werkbehoud of -aanvaarding of voor het verrichten van vrijwilligerswerk. De premie moet aan een aantal voorwaarden voldoen:

- de premie kan slechts 1 maal per kalenderjaar worden verstrekt;
- de premie dient in 1 bedrag uitgekeerd te worden (hierdoor onbelast en geen gevolgen voor bv. huursubsidie);
- voor elke nieuwe premie aan een belanghebbende moet een nieuw besluit worden genomen op basis van nieuwe omstandigheden in de voortgang van de reïntegratie van de belanghebbende;
- het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat de premie een structureel karakter heeft (er moet jaarlijks een nieuwe beslissing worden genomen)

Beide laatste punten zijn mede van belang voor de fiscale afhandeling van de premie. Afwijking van een of beide punten kan leiden tot belastbaarheid van de premie.

Huidig beleid

De volgende premies worden toegepast:

Activiteitensubsidie

Bedoeld voor de uitkeringsgerechtigde om medische of sociale redenen blijvend ontheven is van de arbeidsplicht en die vrijwilligerswerk verricht gedurende tenminste 16 uur per week dat noodzakelijk wordt geacht uit het oogpunt van sociale activering. Deze wordt na 6 maanden eenmalig toegekend. De subsidie bedraagt EUR 250,00 per huishouden.

Uitstroomsubsidie

De volgende groepen hebben recht op een uitstroompremie:

De uitkeringsgerechtigden die tenminste twee kalenderjaren onafgebroken geheel werkloos zijn geweest en minimaal 6 maanden een uitkering op grond van de Algemene Bijstandswet hebben ontvangen, indien een dienstbetrekking wordt aanvaard;

- a. de deelnemers aan de banenpoolregeling, die een dienstbetrekking buiten het kader van deze regeling aanvaarden;
- b. de uitkeringsgerechtigden van wie het recht op inkomstenvrijlating is komen te vervallen omdat de persoonlijke en/of situationele belemmeringen zijn opgeheven, indien een dienstbetrekking aanvaard wordt c.q. het aantal werkuren in dienstbetrekking wordt uitgebreid.

De uitstroombesubsidie bedraagt maximaal EUR 500,00 (fl. 1.100,00) netto en wordt eenmalig beschikbaar gesteld.

Het recht op de uitstroombesubsidie overeenkomstig het hiervoor gestelde ontstaat als gedurende zes maanden aaneengesloten arbeid in dienstbetrekking is verricht, waarbij geen (aanvullende) bijstandsuitkering ter voorziening in de kosten van levensonderhoud wordt ontvangen.

Trajectsubsidie.

Bedoeld voor de uitkeringsgerechtigde, die met goed gevolg, een traject als omschreven in artikel 70, lid 3 van de ABW heeft afgerond en voldoet aan de in lid 2 genoemde voorwaarden, heeft recht op een trajectpremie.

Het traject wordt schriftelijk aangegaan door de uitkeringsgerechtigde en de gemeente, in deze de afdeling sociale zaken; of een partner waarmee de gemeente in het kader van uitstroom samenwerkt.

De trajectsubsidie bedraagt:

EUR125,00 (fl. 275,00) als het traject onafgebroken 6 maanden of minder heeft geduurd;

EUR250,00 (fl. 550,00) als het traject onafgebroken langer dan 6 maanden heeft geduurd.

De subsidie wordt betaalbaar gesteld nadat de uitkeringsgerechtigde een verklaring heeft overlegd waaruit blijkt dat het traject, met goed gevolg, is afgelegd. Per afgerond traject kan een premie worden verstrekt.

Scholingssubsidie

Bedoeld voor de uitkeringsgerechtigde die met goed gevolg een beroepskwalificerende opleiding heeft voltooid, die door burgemeester en wethouders en Arbeidsvoorziening noodzakelijk wordt geacht in verband met toeleiding naar de arbeidsmarkt, wordt een scholingssubsidie toegekend.

De premie bedraagt EUR 125,00 (fl. 275,00) indien de beroepskwalificerende opleiding 6 maanden of minder heeft geduurd. Heeft de opleiding 6 maanden of meer geduurd dan bedraagt de premie EUR 250,00 (fl. 550,00).

De subsidie wordt eenmalig beschikbaar gesteld en uitbetaald nadat de belanghebbende een certificaat of diploma heeft overlegd.

Subsidie seizoenswerk

Uitkeringsgerechtigden hebben recht op een premie seizoenswerk indien in een aaneengesloten periode van 4 maanden gedurende maximaal 13 weken seizoenswerk wordt verricht.

De hoogte van de premie bedraagt 25% van de netto arbeidsinkomsten en bedraagt maximaal 3 maal het maximumbedrag als bedoeld in art. 43 lid 2 onder m en n (maximale vrijlating). Ingaande 1 juli 2002 is dit een bedrag van EUR 489,00. Voor gehuwden geldt dat, indien beide partners aanspraak maken op subsidie seizoenswerk, deze voor beide partners tezamen ten hoogste EUR 489,00 is. De subsidie wordt eenmaal per kalenderjaar beschikbaar gesteld.

Consequenties als gevolg van invoering WWB

Uitgangspunten van de WWB: Werk boven inkomen, duurzame uitstroom, premie eenmalig verstrekken

De subsidies gericht op uitstroom, scholing en traject kunnen gehandhaafd blijven. Zij sluiten aan bij de uitgangspunten van de WWB. Zij kunnen opgenomen worden in de reïntegratieverordening.

De activiteitensubsidie en de subsidie seizoenswerk vervallen. I.h.k.v. de WWB bestaat wel de mogelijkheid de activiteitensubsidie zodanig om te buigen dat deze binnen het kader van de WWB past. Het zal niet meer gaan om betrokkenen met een blijvende ontheffing van de arbeidsplicht. Het zal met name gaan om mensen die in het kader van sociale activering vrijwilligerswerk verrichten. Hiervoor zijn enige tekstuele wijzigingen nodig.

Advies

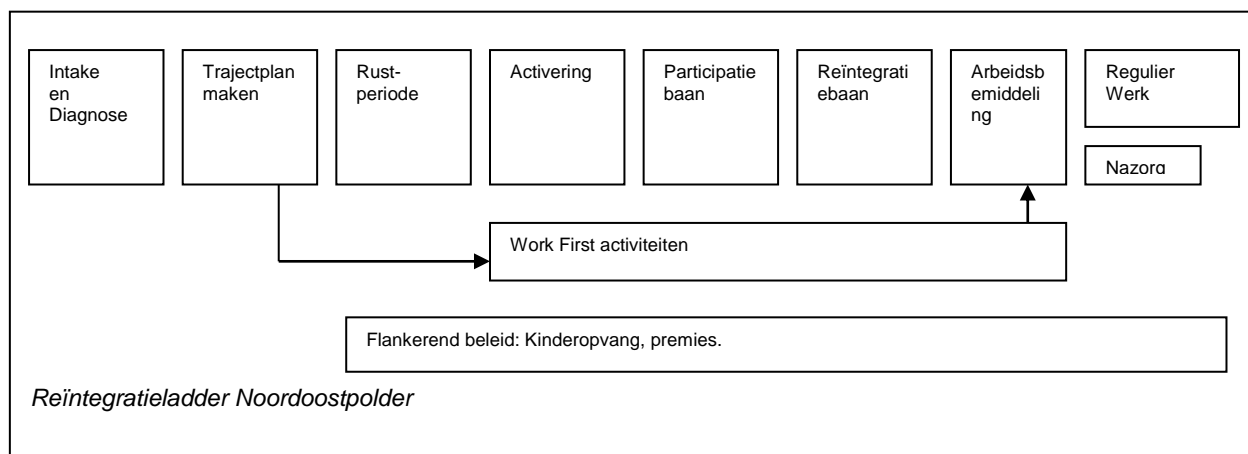
Kiezen voor De traject- en uitstroomsubsidie handhaven. De activiteitsubsidie aanpassen en de subsidie seizoenswerk laten vervallen

Motivering Het doen van vrijwilligerswerk kan een schakel zijn in een reïntegratietraject. Net als scholing of uitstroom zou dit gehonoreerd moeten blijven d.m.v. het verstrekken van een activiteitsubsidie.
De subsidie seizoenswerk sluit niet aan bij de intentie van de WWB.

1.3. De positie van alle reïntegratie-instrumenten.

In de visie van het kabinet vormt gesubsidieerde arbeid niet (meer) een eindstation, maar is het een stap in de keten van activiteiten die kunnen worden ingezet om werklozen te begeleiden naar regulier, niet gesubsidieerd werk.

Daartoe hebben we binnen de gemeente Noordoostpolder de volgende keten ontwikkeld als methodiek waarlangs de klanten stappen zetten op de "ladder", waardoor ze langs systematische weg dichterbij regulier werk komen.

Van links naar rechts gezien zijn de middelen om klanten te activeren naar werk op een volgordelijke rij gezet. Als je deze figuur kantelt ontstaat visueel een ladder. Als de klant een stap zet komt hij steeds dichterbij regulier werk. Een klant kan na de intake op elke willekeurige trede van de ladder gezet worden. Dit wordt bepaald door de mogelijkheden van de klant zelf. Bij elke trede hoort een bepaalde serie instrumenten waar de klant gebruik van kan maken om aan zijn belemmeringen te werken. Deze worden in overleg met de klantmanager bepaald en in een trajectplan vertaald. Ter bevestiging van die afspraken wordt dat plan door zowel de klant als de klantmanager ondertekend en wordt vervolgens aan de uitvoering gewerkt.

Elke stap kent zijn eigen dynamiek en doorlooptijd. Ook dat is afhankelijk van het type klant in relatie tot het afgesproken beleid en de daarop ingekochte instrumenten. De klantmanager zorgt voor tempo, voortgang, communicatie en aansluiting in de keten van activiteiten.

Het wegvallen of niet goed invullen van één of meer schakels in de keten stagneert de reïntegratie en kan zelfs tot frustratie bij deelnemers, partners en medewerkers leiden en kan eenvoudig tot kapitaalvernietiging leiden.

Intake en diagnose

De klantmanager van de gemeente verzorgt de intake en stelt een diagnose. Voor zover hij dat op onderdelen niet zelfstandig kan, bijv. bij medische of anderszins specifieke problemen, kan de verdere diagnose door een derde instantie worden verzorgd.

Evt. kan een specifiek (introductie-)programma worden doorlopen om basisvaardigheden te leren, wat teven als verlengde intake kan dienen.

Voor zover geen geïntegreerde trajecten bij reïntegratiebedrijven zijn ingekocht, wordt na de diagnosestelling een verder traject uitgestippeld in samenspraak tussen klant en klantmanager.

Trajectplan maken

De gemaakte trajectafspraken (rechten en plichten) worden vastgelegd in een trajectplan en ondertekend door de klant en een vertegenwoordiger van de gemeente.

Rustperiode

In een aantal gevallen zijn klanten van de afdeling sociale zaken door in de persoon gelegen factoren niet in staat om een traject gericht op werk of dagbesteding te gaan volgen.

Er kunnen dan verschillende belemmeringen zijn. Het kan daarbij gaan om:

- alleenstaande ouders met zeer jonge kinderen én een zeer problematische situatie;
- klanten die zeer ernstig ziek zijn;
- ouderen of anderszins van arbeid vrijgestelden.

Activering

Voor bijstandsgerechtigden met een zeer grote afstand tot de arbeidsmarkt kunnen allerlei activeringstrajecten worden ingezet. Activering is het bevorderen van maatschappelijke participatie van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dit kan bestaan uit het deelnemen aan educatieve activiteiten of het zoeken van hulp bij de aanpak van problemen. Activering wordt door de gemeente zo lang mogelijk gezien als een eerste stap op weg naar werk door het opheffen van allerlei belemmeringen die werkaanvaarding in de weg staan. De doelgroep wordt gevormd door uitkeringsgerechtigden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt die nog niet in staat zijn deel te nemen aan een reïntegratietraject naar regulier werk vanwege in de persoon gelegen factoren. Er is vaak sprake van een meervoudige problematiek zoals huisvesting, schulden, verslaving, geen arbeidsritme, verstoord dag-nachtritme, sociaal niet vaardig, geen goed zelfbeeld, gebrek aan eigenwaarden, taalachterstand, gezondheidsproblemen. Voor een deel van het klantenbestand zal het erg lang duren, zo niet: onmogelijk zijn, om uit deze fase te geraken. Voor die groep kan er en moment aanbreken dat er trajecten met een zorgkarakter afgesproken worden.

In deze treden zit ook activering voor bijstandsgerechtigden met een minder grote afstand tot de arbeidsmarkt. Zij zijn gebaat bij een kortdurend traject dat vooral gericht is op het wegwerken van belemmeringen en het aanleren van vaardigheden die nodig zijn op de arbeidsmarkt.

Uitvoering

De door de gemeente voor 2004 ingekochte trajecten bieden mogelijkheden voor beide groepen. De activiteiten in deze fase vinden plaats met behoud van uitkering en de kosten van de trajecten worden voor rekening genomen van de gemeente.

Participatiebaan

Het woord participatiebaan wil aangeven dat op een gestructureerde manier aan steeds terugkerende werkzaamheden wordt deelgenomen. Doorgaans bedoeld om werkritme en/of ervaring op te doen, eventueel in combinatie met opleiding.

Deze activiteiten kunnen bestaan uit dagopvang, vrijwilligerswerk, stage binnen een bedrijf, maatschappelijke participatie, blijvers in de SW enz. Doorstroom naar werk hoeft (nog) geen hoofddoel te zijn, maar kan wel gevolg zijn.

Doorgaans vindt dit plaats met behoud van uitkering, maar kan ook vorm van gesubsidieerd werk zijn.

Uitvoering

Een deel van de voor 2004 ingekochte trajecten gaan uit van een combinatie van trainingen, educatie en werkzaamheden die vallen onder het begrip participatiebaan. De uitvoering ligt bij de reïntegratiebedrijven en de kosten komen voor rekening van de gemeente.

Reïntegratiebaan

Het gaat hier vooral om een combinatie van leren en werken, waarbij het nadrukkelijk de bedoeling is om beroepsgerichte ervaring op te doen en functiegerichte scholing te volgen.

Hier is sprake van loonbetaling met allerlei subsidie mogelijkheden, waarbij in ieder geval de werkgever betaalt voor de geleverde prestatie. Deze zou individueel vastgesteld kunnen worden afhankelijk van de geleverde (en in tijd groeiende) prestatie.

Gesubsidieerde arbeid dient (vanuit de klant gezien) altijd tijdelijk te zijn. Er dient sprake te zijn van een maximale periode van bijv. 2 jaar met in incidentele situaties en uitloop tot 3 jaar.

De mate van begeleiding door de werkgever zou bij de bepaling van de hoogte van de subsidie meegenomen kunnen worden, zodat werkelijk voor het netto resultaat betaald wordt. Het maakt dan in feite geen verschil of dit in de profit of de non-profit sector plaatsvindt.

Doordat nl. voor de geleverde prestatie navenant betaald wordt, kan er geen sprake zijn van concurrentievervalsing e.d. Tevens zouden langs deze weg (evt. sectorgewijs) plannen ontwikkeld kunnen worden die aansluiten bij de arbeidsmarktproblemen in die sector in de regio Flevoland.

Gesubsidieerde arbeid is een belangrijke voorziening voor klanten die lang uit het arbeidsproces zijn, of om andere redenen een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt.

Zij kunnen via een gesubsidieerde baan werkervaring opdoen en zo hun kansen op een reguliere baan vergroten. Gesubsidieerd werk is naar het oordeel van de gemeente Noordoostpolder meer een instrument om mensen uiteindelijk toe te kunnen leiden naar regulier werk dan een doel op zich. Voor een beperkte groep zal echter blijken dat gesubsidieerd werk het maximaal haalbare is. Voor deze groep is een andere aanpak nodig, bijv. blijvers in de SW.

Arbeidsbemiddeling

De gemeente heeft op dit moment via een aanbestedingsprocedure trajecten ingekocht die klanten toeleiden naar regulier werk. Daarbij zijn taakstellingen aangegeven voor het percentage uitstroom naar regulier werk. Worden deze taakstellingen niet gehaald, dan wordt een deel niet vergoed.

Nazorg

Deze activiteit is erop gericht om de werknemer bij zijn nieuwe werkgever nog even (bijv. een half jaar) te begeleiden om uitval te voorkomen. De ingekocht trajecten zijn inclusief 6 maanden nazorg.

Work First activiteiten

Deze activiteit is erop gericht dat een klant die maar enigszins kan werken of dagritme nodig heeft, meteen binnen enkele dagen na de aanvraag om een uitkering voor 20 of 32 uur per week bezig te houden, zo mogelijk met productiewerk als dat er is. Ook dit kan ingekocht worden. Beleidsmatig dient ook hier een visie op ontwikkeld te worden, t.a.v. welke doelgroep hiervoor in aanmerking zou kunnen komen, bijv. alle nieuwe instromers en alle jongeren uit het bestand.

Doorgerekend dient te worden of dit via een vorm van loonbetaling kan of met behoud van uitkering. Ook maakt het voor het budget nogal uit hoeveel uren per week je van iemand verwacht actief te zijn, want vervolgens dient die voorziening ook op dat aantal uren ingekocht te worden. Doelstelling is in ieder geval, arbeidsritme (blijven) opdoen, eventueel aangevuld met andere (niet al te hoog gegrepen) doelstellingen. Daarnaast zouden allerlei educatieve activiteiten afgesproken kunnen worden.

1.4. Doelgroepen voor reïntegratie

Wettelijk kader

De gemeente is onder de WWB verantwoordelijk voor het ondersteunen van uitkeringsgerechtigden, niet uitkeringsgerechtigde werkzoekenden (nug-ers) en personen met een uitkering in het kader van de Algemene Nabestaandenwet (Anw-ers) bij arbeidsinschakeling. Indien het college daarbij het aanbieden van een voorziening, waaronder begrepen sociale activering, gericht op arbeidsinschakeling, noodzakelijk acht is zij tevens verantwoordelijk voor het bepalen en aanbieden van deze voorziening. (WWB art 7, lid 1a). De gemeenteraad stelt bij verordening regels met betrekking tot het ondersteunen bij arbeidsinschakeling en het aanbieden van voorzieningen gericht op arbeidsinschakeling, bedoeld in artikel 7, lid 1a. (WWB art 8, lid 1a) De regels hebben in ieder geval betrekking op de evenwichtige aandacht voor de in artikel 7, eerste lid, onderdeel a, genoemde groepen, alsmede voor verschillende doelgroepen daarbinnen en de wijze waarop rekening gehouden wordt met zorgtaken (WWB art 8, lid 2)

Gemeentelijke doelgroepen

Er zijn drie gemeentelijke doelgroepen te bepalen namelijk: nug-ers en anw-ers, uitkeringsgerechtigden en personen met een gesubsidieerde baan.

Nug-ers en Anw-ers

De Wet maakt feitelijk geen onderscheid tussen uitkeringsgerechtigden enerzijds en niet-uitkeringsgerechtigden (nug-ers) en ANW-ers anderzijds. In de praktijk is dat onderscheid er wel. Uitkeringsgerechtigden hebben naast hun rechten ook een aantal plichten. Bovendien was in de oude situatie de wet Boeten en maatregelen van toepassing en onder de WWB de afstemmingsverordening. Voor Nug-ers en Anw-ers zijn er veel minder plichten en geen sanctiemogelijkheden. In 2002 is gemeentelijk beleid geformuleerd voor reïntegratie van nug-ers en anw-ers. De belangrijkste punten zijn:

- geen eigen bijdrage vragen in de kosten van het traject;
- geen terugvordering bij voortijdige uitval;
- een maximum aan de totaalkosten van EUR 10.000,00;
- voor scholing aansluiten bij de regeling noodzakelijke scholing van het ministerie van SZW;
- arbeidsmarktrelevantie is van toepassing bij het bepalen van de trajectkeuze;

Inmiddels is enige ervaring opgedaan met de reïntegratie van nug-ers en daarbij zijn ook een aantal knelpunten naar voren gekomen zoals:

- in een aantal gevallen wordt het traject onderbroken of beëindigd zonder geldige reden;
- de regeling noodzakelijke scholing is vervallen, daardoor ontbreekt nu een kader;
- er zijn geen eisen gesteld aan de mate waarin iemand beschikbaar moet zijn voor de arbeidsmarkt.

Voorstel voor aanpassing

Aan werkloze werkzoekende niet-uitkeringsgerechtigden en personen met een ANW uitkering wordt desgewenst een reïntegratietraject aangeboden op basis van de volgende voorwaarden:

- Niet-uitkeringsgerechtigden en personen met een ANW uitkering worden zoveel mogelijk op dezelfde wijze behandeld als een Abw gerechtigde;
- Uit de intake van het CWI blijkt dat betrokkene een afstand heeft tot de arbeidsmarkt en niet zonder meer algemeen geaccepteerde arbeid kan aanvaarden;
- Betrokkene is voor minimaal 12 uur per week beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Dit blijkt uit de inschrijving bij het CWI;
- Bij de keuze voor een reïntegratietraject wordt dezelfde afweging gemaakt als bij een Abw gerechtigde;
- Een traject is kortdurend en gericht op het verkrijgen van algemeen geaccepteerde arbeid, trajecten gericht op een zinnvolle dagbesteding zijn niet mogelijk;
- Er wordt geen eigen bijdrage gevraagd in de kosten van het traject;
- Kosten van kinderopvang tijdens het traject komen voor rekening van de gemeente;

- Indien het traject tussentijds zonder geldige reden wordt onderbroken of beëindigd dienen de door de gemeente gemaakte kosten te worden terugbetaald. Terugbetaling is altijd verplicht als er sprake is van gedrag dat bij een Abw gerechtigde tot een sanctie leidt.
- De totaalkosten voor een of meerdere trajecten zijn per persoon maximaal EUR 10.000,00

Advies

Kiezen voor Instemmen met de hierboven genoemde aanpassingen binnen het reïntegratiebeleid voor niet-uitkeringsgerechtigden en personen met een ANW uitkering.

Motivering: Het beleid sluit beter aan bij het reïntegratiebeleid voor uitkeringsgerechtigden en de wijzigingen in de WWB. De geconstateerde knelpunten worden opgeheven. Kostenbesparing door aanscherping van beleid.

Uitkeringsgerechtigden

Het klantenbestand van de afdeling sociale bestaat uit een zeer gemêleerd gezelschap. Om iedereen optimaal te kunnen bedienen verdient individueel maatwerk de voorkeur boven onderverdeling in doelgroepen.

De uitgangspunten bij reïntegratie zijn voor alle klanten:

1. Werk boven inkomen
2. Scholingstrajecten zijn altijd kortdurend. Iemand die een opleiding van een aantal jaren wil volgen moet dit combineren met betaald werk;
3. Trajecten zijn gericht op uitstroom naar regulier werk, maar iemand die niet kan werken krijgt een aanbod van sociale activering voor het vinden van zinvolle dagbesteding.

Er zijn in het bestand echter twee groepen te onderscheiden waarvoor in het kader van reïntegratie afgeweken kan worden van deze uitgangspunten. Wij hebben het dan over:

- Jongeren van 18 tot 28 jaar zonder officiële startkwalificatie (minimaal mbo niveau 2);
 - Er wordt afgeweken van het algemene standpunt dat langdurige scholing geen onderdeel uitmaakt van een reïntegratietraject. Om voor deze groep duurzame uitstroom te bevorderen is een officiële startkwalificatie onontbeerlijk. Het gaat om een kleine groep. In 2003 waren dit niet meer dan 10 jongeren.
- Ouderen vanaf 57½ jaar
 - Deze groep krijgt zelf de keus of zij traject willen richting werk of een traject gericht op zinvolle dagbesteding.

Advies

Kiezen voor Reïntegratie is maatwerk. Voor twee doelgroepen wordt afgeweken van het standpunt dat een traject zo snel mogelijk moet leiden tot het aanvaarden van algemeen geaccepteerde arbeid. Bij jongeren van 18 tot 28 jaar is het traject ook gericht op het behalen van een officiële startkwalificatie. Ouderen van 57½ tot 65 jaar krijgen de keuze tussen een traject richting werk of een traject richting zinvolle dagbesteding.

Motivering: De positie van jongeren op de arbeidsmarkt met startkwalificatie is aanzienlijk beter dan die van jongeren zonder startkwalificatie. Extra inzet op het verkrijgen van een startkwalificatie vergroot de kans op duurzame uitstroom. Voor ouderen wordt rekening gehouden met de wens van de betrokkene en niet onnodig geïnvesteerd in een ongewenst traject. Zowel t.a.v. reïntegratiedoelen als financiering levert een investering het grootste rendement.

Personen met een gesubsidieerde baan.

De gemeente heeft een verantwoordelijkheid voor de personen die nu een baan hebben op basis van de ID regeling of de WIW. Door de opheffing van deze regelingen wordt het voortbestaan van de werkgelegenheid bedreigd. In december 2003 heeft het college besloten om alle ID bestaande banen nog tot uiterlijk 1 januari 2005 te financieren. De financiering van de bestaande WIW banen wordt ook gecontinueerd tot uiterlijk 1 januari 2005.

Inmiddels is een voorstel gedaan door RTO (onderdeel van Concern voor Werk) om de ID banen regulier te maken. Met behulp van subsidie van de gemeente en de stimuleringsregeling Uitstroom in goede banen wordt in dat voorstel de werkgelegenheid voor de huidige ID medewerkers gegarandeerd tot 1 januari 2006. Over deze constructie wordt de raad vertrouwelijk geïnformeerd. Daarom gaan wij er nu ook niet verder -op in. In het eerste halfjaar van 2004 worden alternatieve vormen van gesubsidieerde arbeid ontwikkeld. Deze voorstellen worden na de zomer aan u voorgelegd.

1.5. Financiën Werkdeel

De kosten van reïntegratie in de breedste zin van het woord dient de gemeente te betalen uit het zogenaamde Werkdeel.

In dit hoofdstuk geven wij globaal overzicht van de kosten die gemoeid zijn met reïntegratie in 2004. Er is een beperkt bedrag opgenomen voor nieuw beleid in 2004. Dit is toch vooral een overgangsjaar waarin de ideeën voor nieuw beleid verder moeten worden uitgewerkt. Bovendien zijn de middelen in 2004 beperkt door de aangegane verplichting om de loonkosten voor ID en WIW werknemers nog één jaar door te betalen.

Verplichtingen		Totaal
Kosten van in 2003 ingekochte en gestarte trajecten	60.000	
Kosten van in 2004 ingekochte en te starten trajecten	960.000	
Loonkosten voormalige ID werknemers in 2004 (71)	1.400.000	
Loonkosten voormalig WIW werknemers (in 2004 gem. 36)	550.000	
Afbouw in 2003 gestarte sociale activering	150.000	3.120.000
Nieuw beleid		
Inkoop 4 kindplaatsen voor extra kinderopvang	40.000	
extra kosten scholing jongeren	20.000	
premies	18.000	78.000
Totaal		3.198.000
Inkomsten		
Werkdeel 2004	2.155.068	
ESF voor inkoop 2003 en 2004	449.000	2.604.068
		593.932
Gedekt door collegebesluit 10-12-2003		565.117
Tekort		28.815
Reserve werkloosheidsbestrijding en arbeidsmarkt	183.276	
Reserve sociale activering	775.918	959.194
Restant reserve		930.379

Het tekort wordt vooral veroorzaakt door de doorbetaling van de loonkosten van de voormalige ID en WIW werknemers. Op 10 december 2003 heeft het college besloten dat het toen geraamde tekort van EUR 565.117,00 gedekt kon worden vanuit de reserves in en doorstroombanen en sociale activering.

1.6 Samenvatting van de adviezen

Hoofdstuk 1 gaat over reïntegratie. In dit hoofdstuk treft u verspreid over de diverse paragrafen een aantal beleidskeuzes en adviezen van de afdeling aan.

De adviezen worden hier nogmaals weergegeven.

Elke klant is verplicht om algemeen geaccepteerde arbeid te aanvaarden maar de gemeente streeft naar maatwerk afgestemd op de mogelijkheden van de klant en de relevantie van de plaatselijke arbeidsmarkt.

De alleenstaande ouder met de zorg voor kinderen tot 5 jaar die in verband met de zorgplicht voorzijn/haar kinderen niet wil of kan werken, wordt op individuele basis een ontheffing verleend.

Indien passende naschoolse opvang daadwerkelijk beschikbaar is, wordt de alleenstaande ouder met de zorg voor kinderen tussen 5 - 12 jaar verplicht tot minimaal 20 uren arbeid per week.

De alleenstaande ouder met de zorg voor kinderen tussen 12 en 18 jaar wordt in beginsel verplicht tot zoveel uren arbeid, dat uitstroom mogelijk is.

Kinderopvang wordt onder de WWB op dezelfde wijze geregeld als onder de Abw. De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor kinderopvang wordt beperkt tot de periode dat iemand deelneemt aan een reïntegratietraject. Alleenstaande ouders met een (parttime) baan regelen kinderopvang met hun werkgever. Voor een eventuele eigen bijdrage kan bijzondere bijstand worden verstrekt. Alleenstaande ouders die, zonder tussenkomst van het gastouderbureau, gebruik willen maken van een gastouder, bijvoorbeeld een goede bekende, krijgen hiervoor een vergoeding die gelijk is aan de uurvergoeding van het gastouderbureau. De vergoeding wordt betaald uit het werkdeel. Voorwaarde is dat er een gegronde reden is waarom de gastouder niet via het gastouderbureau wil werken.

Geen tijdelijke ontheffing arbeidsplicht bij deelname aan noodzakelijke scholing of sociale activering.

Gebruik maken van de wettelijke mogelijkheid tot vrijlating van inkomsten uit arbeid voor alleenstaande ouders met kinderen waarvan het jongste kind 12 jaar of jonger is.

De traject- en uitstroombsubsidie handhaven. De activiteitensubsidie aanpassen en de subsidie seizoenswerk laten vervallen

Instemmen met de in de paragraaf genoemde aanpassingen binnen het reïntegratiebeleid voor niet-uitkeringsgerechtigden en personen met een ANW uitkering.

Reïntegratie is maatwerk. Voor twee doelgroepen wordt afgeweken van het standpunt dat een traject zo snel mogelijk moet leiden tot het aanvaarden van algemeen geaccepteerde arbeid. Bij jongeren van 18 tot 28 jaar is het traject ook gericht op het behalen van een officiële startkwalificatie. Ouderen van 57½ tot 65 jaar krijgen de keuze tussen een traject richting werk of een traject richting zinvolle dagbesteding.

Hoofdstuk 2. Handhaven

2.1. WWB en handhaven

Voor een adequate uitvoering van de WWB is het van groot belang dat misbruik en oneigenlijk gebruik van de bijstand zoveel mogelijk worden voorkomen. Doelmatig handhaven (op het juiste moment en op de juiste maat) zorgt ervoor dat alleen diegenen in de bijstand zitten die er ook daadwerkelijk thuis horen. Dit kan de gemeente veel geld besparen.

Handhaving omvat alle activiteiten van de overheid die erop gericht zijn dat regels worden nageleefd. Handhavingsbeleid bestaat uit preventief en repressief beleid. Preventief beleid is een belangrijk onderdeel van de poortwachterfunctie: voorlichting, nagaan of degene die bijstand aanvraagt inderdaad recht heeft op een bijstandsuitkering en de hoogte van de uitkering correct is vastgesteld. Repressie heeft betrekking op alle activiteiten die verricht worden nadat het misbruik is vastgesteld; het toepassen van sancties en het terug - en invorderen van ten onrechte uitbetaalde bedragen.

In het kader van de subsidieregeling Hoogwaardig handhaven is gedurende de periode 2003 -2004 op de afdeling sociale zaken een project gaande voor een optimale toepassing van de handhavinginstrumenten met een grote rol voor de preventieve handhaving. Doel is te komen tot een situatie waarin (potentiële) cliënten de wet - en regelgeving uit zichzelf naleven. De kern van dit beleid: vroegtijdig informeren van cliënten, optimaliseren van de dienstverlening, vroegtijdige detectie en afhandeling van fraudesignalen en in geval van geconstateerde fraude daadwerkelijk signaleren. Hiervoor is voor 2004 een beleidsplan en een uitvoeringsplan ontwikkeld.

In de WWB zijn nieuwe rechten en plichten opgenomen en zijn de bestaande rechten en plichten uit Abw aangescherpt. De invoering van de WWB en een hoogwaardig handhavingsbeleid zijn direct aan elkaar gerelateerd.

Veranderingen door de WWB in relatie tot handhaving per 1 januari 2004:

Sancties, de afstemmingsverordening

In de Abw is de koppeling tussen rechten en plichten vorm gegeven in het boeten- en maatregelenbeleid. Indien iemand bepaalde voorschriften van de Abw niet of te laat nakomt, kan een maatregel of een boete worden opgelegd. Een maatregel wordt opgelegd als betrokkene nog een uitkering heeft, een boete als er geen uitkering (meer) is.

In de WWB vervalt het systeem van maatregelen en boeten en wordt vervangen door aanpassing van de uitkering. De WWB kent alleen het verlagen c.q. het afstemmen van de uitkering als sanctie (art. 8a).

In die gevallen dat het benadelingsbedrag groter is dan EUR 6.000,00 blijft de verplichting voor de gemeente gehandhaafd om proces-verbaal op te maken en aangifte te doen bij het Openbaar Ministerie.

In de WWB is het recht op een uitkering nadrukkelijk verbonden aan de plicht zich in te zetten om weer onafhankelijk van de uitkering te worden. Dit betekent dat de vaststelling van de uitkering niet alleen afhangt van de toepasselijke uitkeringsnorm en de beschikbare middelen van belanghebbende, maar ook van de mate waarin de opgelegde verplichtingen worden nagekomen.

Er zijn 6 soorten verplichtingen waaraan aandacht geschonken zal worden:

- het tonen van voldoende besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan,
- de plicht tot arbeidsinschakeling,
- de informatieplicht,
- de medewerkingplicht,
- aanvullende verplichtingen
- de identificatieplicht.

De gemeente moet in een afstemmingsverordening regelen op welke wijze zij het niet nakomen van de verplichtingen gaat sanctioneren. De gemeente moet zelf verwijtbare gedragingen definiëren en de hoogte en duur van de sanctie bepalen. In de afstemmingsverordening worden de gevolgen vastgelegd indien de belanghebbende niet meewerkt aan de voorzieningen die in de Reïntegratieverordening zijn vastgelegd. De afstemmingsverordening moet naadloos aansluiten op de reïntegratieverordening. Deze afstemmingsverordening moet voor 1-1-2005 gereed zijn.

Huidige beleid:

In het Maatregelenbesluit zijn 4 categorieën van maatregelwaardige gedragingen vastgelegd die oplopen in zwaarte. Aan die gedragingen zijn standaard maatregelen gekoppeld die als uitgangspunt dienen bij de vaststelling van de hoogte en duur van een op te leggen maatregel.

De huidige maatregelen in het kader van de Abw zijn als volgt opgebouwd:

Verwijtbaar gedrag	Maatregel
Eerste categorie Het zich niet als werkzoekende laten inschrijven dan wel de inschrijving niet of niet tijdig verlengen; Het niet ondertekenen of het niet aan B&W verstrekken van een exemplaar van de bijlage bij het besluit tot toekenning of voortzetting van de bijstand, bedoeld in artikel 70 vierde lid ABW; Het niet binnen de gestelde termijn verstrekken van informatie die van belang is voor de verlening van bijstand of de voortzetting daarvan.	5% 1 maand
Tweede categorie Het niet naar vermogen trachten arbeid in dienstbetrekking te krijgen; Het niet dan wel niet tijdig voldoen aan een oproep om, in verband met de inschakeling in de arbeid, op een aangegeven plaats en tijd te verschijnen; Het niet dan wel in onvoldoende mate meewerken aan een onderzoek naar de mogelijkheden tot inschakeling in de arbeid, dan wel aan een onderzoek naar de geschiktheid voor scholing of opleiding.	10% 1 maand
Derde categorie Gedragingen die inschakeling in de arbeid belemmeren; Het niet dan wel in onvoldoende mate meewerken aan een voor de inschakeling in de arbeid noodzakelijk geachte scholing of opleiding, dan wel aan andere aangewezen activiteiten die de zelfstandige bestaansvoorziening bevorderen.	20% 1 maand
Vierde categorie Het niet aanvaarden van algemeen geaccepteerde arbeid; Het door eigen toedoen niet behouden van arbeid in dienstbetrekking.	100% 1 maand
Vakantieregeling Het niet nakomen van de vakantieregeling met een afwijking van minimaal 2 dagen	2,5% 1 maand

Recidive leidt tot verdubbeling van de termijn van de maatregel.

Ook bij boeten kan de gemeente de boete afstemmen op de ernst van de gedraging, de mate waarin de belanghebbende de gedraging verweten kan worden en/of de omstandigheden waarin hij verkeert en zo bij recidive een hogere boete kan opleggen.

Advies

Kiezen voor Het huidige sanctiebeleid, aanpassen aan de WWB bepalingen.

Motivering: Het beleid sluit aan bij de WWB en biedt meer mogelijkheden om op te treden tegen onacceptabel gedrag.

2.2. *Debiteurenbeleid; terugvordering en verhaal*

2.2.1. **Terugvordering**

Bij terugvordering van de bijstand gaat het om het terugbetalen door de klant van ten onrechte ontvangen bijstand. Het gaat om teveel betaalde bijstand doordat iemand achteraf alsnog inkomsten krijgt; teveel betaalde bijstand waarvan voor de klant duidelijk moet zijn dat het gaat om een vergissing of ten onrechte verstrekte uitkering omdat blijkt dat iemand heeft gefraudeerd.

Terugvordering van te veel of ten onrechte betaalde bijstand was in de ABW een verplichting en de wijze waarop en de terugvorderinggronden zijn volledig wettelijk vastgelegd.

In de WWB is terugvordering een bevoegdheid. In de WWB zijn wel de situaties opgenomen waarin terugvordering aan de orde kan zijn.

De gemaakte beleidskeuzes moeten in een verordening vastgelegd worden (art. 8a)

Er is een overgangsregeling. Indien na 1 januari 2004 blijkt dat op grond van de Abw verleende bijstand moet worden teruggevorderd, is beleid overeenkomstig, de bepalingen van de Abw, van toepassing.

Na vaststelling van de gemeentelijke verordening worden de besluiten op grond van de Abw inzake boetes, maatregelen, terugvordering en verhaal conform de WWB gewijzigd.

De vervanging van de verplichting door een bevoegdheid biedt de mogelijkheid om in individuele gevallen uit efficiency overwegingen van terugvordering af te zien. Voor besloten wordt tot terugvordering kan een inschatting gemaakt worden van de (uitvoerings)kosten die met een dergelijke procedure gepaard gaan.

Financieel: Het bedrag aan terugvorderingen was in 2003 EUR 191.000,00.

Advies

Kiezen voor De ten onrechte verleende bijstand wel terugvorderen, in hoofdlijnen continueren van het huidige fraude - en debiteurenbeleid. Onderscheid maken tussen verwijtbaar gedrag en niet-verwijtbaar gedrag. In individuele gevallen een afweging maken tussen efficiency en effectiviteit ofwel niet altijd ten koste van alles terugvorderen.

Motivering: Dit is een normaal te achten regeling met een normatief karakter. Bij terugvorderen gaat het om gemeenschapsgeld dat doelmatig dient te worden ingezet. Het doel van terugvorderingbeleid is een effectieve bijdrage leveren aan een adequate fraudebestrijding.

2.2.2. **Verhaal:**

Onder de Abw had de gemeente de plicht om bijstand te verhalen, de verhaalsgronden staan in de wet. In de WWB is verhaal een bevoegdheid geworden. De gemeente heeft nu de keus verleende bijstand al dan niet te verhalen.

Bij verhaal gaat het om terugkrijgen van de verstrekte bijstand van een ander persoon dan de persoon aan wie de uitkering is verstrekt. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om iemand die na een echtscheiding zijn onderhoudsplicht t.a.v. zijn kind of ex-partner niet nakomt. Per 1 januari 2005 wordt een nieuwe alimentatiewet van kracht. De in de WWB opgenomen artikelen met betrekking tot verhaal (56, 61 en 62) treden pas in werking na de invoering van de nieuwe alimentatiewet. Tot die tijd blijven de artikelen uit de Abw (92 t/m 105) van kracht. De verhaalsplicht is wel vervallen en vervangen door een bevoegdheid. De uitvoeringskosten van verhaalswerk zijn hoog. Vaak is veel energie nodig om betrekkelijk kleine bedragen te innen. De wijziging van de verplichting in een bevoegdheid maakt het ook hierbij mogelijk dat om efficiency redenen afgezien kan worden van (volledig) verhaal.

Financieel: Het bedrag aan verhaalinkomsten was in 2003 EUR 54.000,00.

Advies

Kiezen voor Gebruik maken van de bevoegdheid om verleende bijstand te verhalen maar in individuele gevallen een afweging maken tussen efficiency en effectiviteit ofwel niet altijd ten koste van alles verhalen.

Motivering: Gelijke behandeling voor klanten tot de invoering van de nieuwe alimentatiewet.

2.3. Controle

Met de invoering van de WWB komt de RAU (Regeling administratieve uitvoeringsvoorschriften) te vervallen. Ook de verplichting voor gemeenten om jaarlijks een beleidsplan en een beleidsverslag op te stellen vervalt.

In de WWB is de controle een bevoegdheid van de gemeente geworden (art. 53a, lid 2), maar om goed te kunnen handhaven is het gewenst om optimaal van deze bevoegdheid gebruik te maken. Vanaf 1 januari 2004 moet de gemeente zelf regels opstellen voor het uitvoeren van heronderzoeken, debiteurenonderzoeken en beëindigingonderzoeken.

In de WWB is vastgelegd (art. 8a) dat de gemeente in het kader van het financiële beheer een verordening vaststelt voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van bijstand als mede van misbruik en oneigenlijk gebruik.

Huidig beleid

Controle bij aanvraag van de uitkering

De gemeente geeft aan welke bewijsstukken noodzakelijk zijn om het recht op een uitkering vast te kunnen stellen. In de Abw is voor de validering van de verstrekte gegevens een lijst met instanties die verplicht zijn informatie te verstrekken opgenomen.

Controle bij lopende uitkeringen

In het kader van de Abw werd 1 x per 18 maanden een heronderzoek uitgevoerd waarbij de rechtmatigheid werd gecontroleerd. Daarnaast geven de cliënten middels de inkomstenformulieren maandelijks informatie, de z.g. RMF-jes (Rechtmatigheidsformulieren) Het heronderzoek richt zich op rechtmatigheid. Met de invoering van het inlichtingenbureau (IB) vindt reeds feitelijk geautomatiseerd maandelijks een rechtmatigheidstoets plaats voor het gehele klantenbestand. Naarmate meer instanties zijn aangesloten op het IB komt meer informatie beschikbaar en is fraude sneller op te sporen.

Controle bij beëindiging van de uitkering

Momenteel vindt bij beëindiging van de uitkering een onderzoek plaats naar de reden van de beëindiging. Een beëindigingsonderzoek is gelijk aan een heronderzoek. De WWB laat de gemeente vrij om te bepalen hoe beëindigingonderzoeken georganiseerd gaan worden.

Mogelijkheden binnen de WWB

Onder de WWB zijn gemeenten vrij te bepalen hoe zij de blijvende rechtmatigheid van de uitkering willen vaststellen. De huidige werkwijze kan gecontinueerd worden, er kan ook gekozen voor een meer efficiënte werkwijze.

Controle bij aanvraag van de uitkering

De werkwijze verschilt niet van die bij de Abw. De lijst met instanties die informatie moeten verstrekken is in de WWB uitgebreid met reïntegratiebedrijven.

Controle bij lopende uitkeringen

Los van de invoering van de WWB zijn de heronderzoeken in hun huidige vorm door de invoering van het IB feitelijk overbodig geworden. De WWB biedt de mogelijkheid om er geheel van af te zien of op een andere wijze uit te voeren. Datzelfde geldt voor de rechtmatigheidsformulieren. De standaard controles kunnen vervangen worden door controle op maat. Hoe meer risico, hoe meer controles. De maandelijks rechtmatigheidsformulieren kunnen vervangen worden door statusformulieren, waarbij de klant alleen een formulier inlevert als zijn situatie verandert.

Controle bij beëindiging van de uitkering

Er is niet langer de plicht om bij beëindiging van een uitkering een rechtmatigheidsonderzoek uit te voeren. De gemeente kan volstaan met controle van de gegevens die bij de beëindiging van belang zijn.

Advies

Kiezen voor De werkwijze binnen de WWB wordt aangepast. De werkwijze rond heronderzoeken, rechtmatigheidsformulieren en beëindigingsonderzoeken wordt per cliënt bepaald en aangepast aan risico's. Hoe meer risico's, hoe meer controle.

Motivering: Geen onnodige werkzaamheden maar inzet van mensen en middelen daar waar deze het meest effectief is.

2.4. *Samenvatting van de adviezen*

Het huidige sanctiebeleid, aanpassen aan de WWB bepalingen. Een streng beleid voeren, 100% uitsluiting van het recht op uitkering is mogelijk.

De ten onrechte verleende bijstand wel terugvorderen, in hoofdlijnen continueren van het huidige fraude - en debiteurenbeleid. Onderscheid maken tussen verwijtbaar gedrag en niet-verwijtbaar gedrag. In individuele gevallen een afweging maken tussen efficiency en effectiviteit ofwel niet altijd ten koste van alles terugvorderen.

Gebruik maken van de bevoegdheid om verleende bijstand te verhalen maar in individuele gevallen een afweging maken tussen efficiency en effectiviteit ofwel niet altijd ten koste van alles verhalen.

De werkwijze binnen de WWB wordt aangepast. De werkwijze rond heronderzoeken, rechtmatigheidsformulieren en beëindigsonderzoeken wordt per cliënt bepaald en aangepast aan risico's. Hoe meer risico's, hoe meer controle

Hoofdstuk 3. Inkomen

De gemeente is verantwoordelijk voor het verstrekken van een inkomensvoorziening aan inwoners die niet beschikken over de middelen om in de kosten van het bestaan te voorzien. Met de invoering van de Wet Werk en Bijstand komt hierin geen verandering ten opzichte van de Abw. De normbedragen worden vastgesteld door de rijksoverheid. De gemeente bepaalt de hoogte van een toeslag en legt dit vast in een verordening. In tegenstelling tot de Abw heeft de gemeente met de WWB wel beleidsruimte als het gaat om het vaststellen van het vermogen en de bepaling van draagkracht bij bijzondere bijstand.

Daarnaast zijn de mogelijkheden voor een gemeentelijk minimabeleid met de invoering van de WWB ernstig beperkt. In dit hoofdstuk gaan wij nader in op

- 3.1 Toeslagen.
- 3.2 Vermogen.
- 3.3. Bijzondere bijstand.
- 3.4. Draagkracht.
- 3.5. Minimabeleid.

3.1. Toeslagen

Wettelijk kader

De gemeente is verplicht iedere aanvraag om een uitkering in de kosten van levensonderhoud, mits de aanvrager voldoet aan de eisen, te honoreren. In die zin kan het beschikbare budget van de gemeente dus niet leidend zijn. De huidige systematiek van centrale normen voor jongeren, schoolverlaters, alleenstaanden, eenoudergezinnen en echtparen blijft in de WWB ongewijzigd. Ook is aangegeven wanneer de gemeente de maximale toeslagen moet geven.

In bepaalde situaties kan de gemeente zelf de hoogte van de toeslag vaststellen, bijvoorbeeld als er sprake is van geheel of deels ontbreken van woonlasten.

Huidig beleid

In de huidige toeslagenverordening is vastgelegd dat een persoon de maximale toeslag krijgt van 20% als hij de kosten van het bestaan niet met iemand kan delen. Er wordt een toeslag van 10% verstrekt als de kosten wel gedeeld kunnen worden. Echtparen die de kosten met anderen kunnen delen krijgen een korting van 10%. Er is een uitzondering gemaakt voor jongeren tot 23 jaar omdat het verstrekken van de maximale toeslag van 20% er toe kan leiden dat een uitkering hoger is dan het minimum jeugdloon. De huidige verordening kent een extra korting bij het ontbreken van woonlasten en een anti-cumulatiebeding.

Advies

Kiezen voor De hoogte van de toeslag afhankelijk maken van de mate waarin iemand de kosten van bestaan kan delen en een uitzondering maken voor jongeren tot 23 jaar.

Motivatie: Dit is conform de huidige situatie, die voldoet.

3.2. Vermogen

Deze paragraaf omvat:

1. het vrij te laten vermogen bij bijzondere bijstand
2. vermogen belegd in eigen woning; recht van hypotheek

Inleiding.

In deze paragraaf wordt ingegaan op het vermogen.

Vaststelling van het vermogen wordt i.h.k.v. de WWB gewijzigd. Nieuw ontstane schulden kunnen nu ook betrokken worden bij de vaststelling van het vermogen. De gemeente stelt de waarde van het vermogen nu vast op basis van het verschil tussen bezittingen en reëel opeisbare schulden. Dit was in het verleden niet het geval.

Voor zowel de algemene bijstand als de bijzondere bijstand stelde de ABW een vermogensgrens vast. Als mensen vermogen hebben boven deze grens, hebben zij geen recht op bijstand. Er wordt vanuit gegaan dat men in de kosten van levensonderhoud kan voorzien door het eigen vermogen aan te spreken.

Pas als dit vermogen onder de grens komt, kan men in aanmerking komen voor bijstand. Men mag een klein deel van het vermogen, dat onder de vermogensgrens blijft, houden en kan dan toch in aanmerking komen voor bijstand. Men noemt dit vermogen dat onder de grens blijft het 'buiten beschouwing te laten vermogen'.

De norm voor dit buiten beschouwing te laten vermogen is voor zowel de bijzondere bijstand als de algemene bijstand:

Voor gehuwden of voor alleenstaande ouders:	EUR 9.950,00
Voor alleenstaanden:	EUR 4.975,00

3.2.1 Het vrij te laten vermogen bij bijzondere bijstand

Gemeentelijke beleidsruimte

Burgemeester en wethouders mogen i.h.k.v. de WWB zelf bepalen welk deel van het vermogen aangesproken moet worden alvorens men in aanmerking komt voor bijzondere bijstand.

Dit geldt niet voor algemene bijstand. Hiervoor dient bovenstaande vermogensgrens te worden toegepast.

Advies

Kiezen voor Handhaven van de huidige vermogensgrens voor zowel de algemene bijstand als de bijzondere bijstand. De mogelijke besparingen zullen minimaal zijn.

Motivering: Er is sprake van een eenduidige systematiek. Voor klanten schept dit helderheid, voor de uitvoering eveneens.

3.2.2. Vermogen belegd in eigen woning; recht van hypotheek.

Inleiding.

Het kan voorkomen dat iemand een inkomen beneden de bijstandsnorm heeft en geen 'gewoon' vermogen boven de vermogensgrens, maar dat hij wel in een koopwoning woont. Als de woning (veel) meer waard is dan de hypotheek die er op rust, heeft deze persoon wel vermogen dat boven de vermogensgrens van de bijstand uitkomt. Hij kan hier echter niet vrij over beschikken, tenzij hij zijn huis verkoopt. Om enerzijds niemand te dwingen zijn huis te verkopen als hij bijstand aanvraagt, maar anderzijds geen gemeenschapsgeld te geven aan iemand die over een flink vermogen beschikt, is de krediethypotheek ingesteld. De klant krijgt bijstand uitbetaald, maar de gemeente legt een extra hypotheek ter waarde van de verstrekte bijstand, op de woning. Als de woning later ooit verkocht wordt, krijgt de gemeente het aan bijstand verstrekte bedrag alsnog terug.

Gemeentelijke beleidsruimte.

Onder de Abw had de gemeente geen beleidsruimte en was het (rijks) Besluit krediethypotheek van kracht.

Met de invoering van de WWB wordt dit besluit ingetrokken. De gemeente kan zelf bepalen op welke wijze zij de geldlening vorm geeft. Er moet aangesloten worden bij de regels uit het Burgerlijk Wetboek. Op grond van deze regels zou een zeer algemene geldleningsovereenkomst tot stand komen, die in iedere individuele situatie weer aangepast moet worden. Bovendien krijgt de uitvoering dan te maken met een enorme diversiteit aan mogelijkheden (allerlei hypotheekvormen). Dit schept geen duidelijkheid voor de uitvoering en is zeer arbeidsintensief.

Advies

Kiezen voor Het besluit Krediethypotheek overnemen als gemeentelijk beleid.

Motivering De regeling geeft een stuk duidelijkheid voor de belanghebbende en de gemeente. Tevens is ook een voordeel dat er niet méér vormen van krediethypotheek bijkomen.

3.3. *Individuele bijzondere bijstand en draagkracht.*

Deze paragraaf bevat

1. draagkracht uit het vermogen
2. draagkracht uit het inkomen
3. draagkracht uit de langdurigheidstoeslag
4. het drempelbedrag.

Inleiding.

Bij de algemene bijstand is het relatief eenvoudig om te bepalen of iemand wel of niet hiervoor in aanmerking komt op grond van zijn inkomen of vermogen. Blijft het inkomen en vermogen onder de grens, dan wordt algemene bijstand verstrekt. Is het inkomen of het vermogen boven de grens, dan krijgt hij het niet. Voor de bijzondere bijstand ligt dit gecompliceerder.

Het kan voorkomen dat iemand een inkomen of vermogen heeft dat boven de grens ligt, maar dat de bijzondere kosten waarvoor iemand bijzondere bijstand aanvraagt, nog hoger zijn. Dan moet berekend worden voor welk deel van de kosten iemand wel bijzondere bijstand kan krijgen. Hiervoor wordt berekend wat iemands "draagkracht" is, oftewel hoeveel hij zelf kan betalen. De gemeente mag zelf vaststellen hoe deze draagkracht wordt berekend. De gemeente kan ervoor kiezen om alle inkomen en vermogen boven de grens geheel mee te rekenen als draagkracht. De gemeente kan er echter ook voor kiezen dat men slechts een deel van het meerkomen of vermogen moet inzetten voor deze bijzondere kosten.

In dit hoofdstuk worden hiervoor keuzes aan u voorgelegd.

3.3.1. Draagkracht uit het vermogen.

Gemeentelijke beleidsruimte.

De WWB geeft de gemeente de vrijheid regels te geven of en welk deel van het vermogen wordt gerekend tot de draagkracht.

Huidig beleid.

Om in aanmerking te komen voor bijzondere bijstand moet de draagkracht uit vermogen van de betreffende persoon worden vastgesteld.

Bij de vaststelling van draagkracht moet het vermogen van de cliënt (en zijn gezin) in aanmerking worden genomen, voor zover deze meer bedraagt dan de vermogensvrijlatingen als bedoeld in de artikelen 20 (vermogen in eigen woning: tot EUR 42.000,00) en 54 (vrij te laten vermogen tot EUR 9.950,00 voor gehuwden of voor alleenstaande ouders, EUR 4.975,00 voor alleenstaanden) resp. de toepasselijke normuitkering. Bij een vermogen boven deze bedragen bestaat geen recht op bijzondere bijstand.

Advies

Kiezen voor Het meervermogen volledig tot de draagkracht rekenen.

Motivering; Als betrokkene een vermogen bezit boven de vermogensgrens, kan betrokkene in staat worden geacht bijzondere kosten zelf te betalen.

3.3.2. Draagkracht uit het inkomen

Gemeentelijke beleidsruimte

De WWB geeft de gemeente de vrijheid regels te geven of en welk deel van het inkomen wordt gerekend tot de draagkracht.

Huidige beleid

Een betrokkene die een inkomen heeft tot 110% van de bijstandsnorm, heeft in principe geen draagkracht, tenzij er sprake is van vermogen dat uitstijgt boven het vrij te laten vermogen.

Premies en de vrijlating van inkomsten uit arbeid in het kader van de gemeentelijke verordening premiebeleid en vrijlating van inkomsten worden buiten beschouwing gelaten bij de bepaling van de draagkracht.

Advies

Kiezen voor Handhaven huidig beleid, d.w.z tot 110% van de bijstandsnorm, geen draagkracht.

Motivering: Alle groepen, waarvoor de bijzondere bijstand is bedoeld (die een inkomen hebben op minimumniveau) worden bereikt.

3.3.3. Draagkracht uit de langdurigheidstoeslag.**Inleiding**

De langdurigheidstoeslag is een nieuw soort verstrekking i.h.k.v. de WWB. Het scheidt het recht voor mensen die gedurende lange tijd op bijstandsniveau leven (dus ook niet-bijstandsgerechtigden) om aanspraak te maken op extra bijstand. De toeslag is bedoeld voor personen van 23 jaar en ouder maar jonger dan 65 jaar. Bij het vaststellen van het recht op de langdurigheidstoeslag speelt het inkomen en het vermogen een belangrijke rol en het feit dat er in 5 jaar geen inkomsten uit arbeid zijn geweest. Het heeft de bedoeling om enige extra kosten op te vangen, doordat bijv. voor duurzame gebruiksgoederen niets meer collectief geregeld mag worden.

Gemeentelijke beleidsruimte

De WWB geeft gemeenten de mogelijkheid deze toeslag mee te nemen bij het berekenen van de draagkracht voor de individuele bijzondere bijstand.

Advies

Kiezen voor De langdurigheidstoeslag niet rekenen tot het inkomen voor het vaststellen van de draagkracht.

Motivering De langdurigheidstoeslag is bedoeld om de financiële positie van langdurige minima enigszins op peil te houden. Indien de toeslag als inkomen voor de bijzondere bijstand zou worden aangemerkt, komt dit inkomen weer onder druk te staan en lijkt het er op dat de ene hand geeft en de andere neemt.

3.4. *Het drempelbedrag.*

Gemeentelijke beleidsruimte.

De Wet werk en bijstand laat de gemeente ook de keuze al dan niet een eigen bijdrage drempelbedrag van EUR 107,00 per jaar te hanteren. Dat betekent dat als de gemeente daarvoor kiest, de klant altijd zelf EUR 107,00 moet betalen en dat de kosten vanaf EUR 107,00 voor bijzondere bijstand in aanmerking komen. De memorie van toelichting zegt dat dit is opgenomen om bijzondere bijstand voor "kruimelvoorzieningen" in relatie tot de uitvoeringskosten tegen te gaan. De keus wordt aan u voorgelegd om al dan niet een drempelbedrag in te voeren.

Huidig beleid.

Momenteel wordt een administratieve drempel gehanteerd van EUR 22,69. Deze drempel is in het verleden tot stand gekomen om het aantal aanvragen voor kosten beneden dit bedrag te beperken. (Relatief gezien hoge uitvoeringskosten.) Daarnaast was de intentie om de drempel niet te hoog vast te stellen om toch optimaal gebruik van de bijzondere bijstand mogelijk te maken.

Bijzondere bijstand wordt niet verleend als de kosten van de voorziening(en) over het totale draagkrachtjaar/per periode van twaalf maanden minder bedragen dan het drempelbedrag. Binnen een draagkrachtjaar hoeft slechts éénmaal het drempelbedrag verrekend te worden.

Het toepassen van het drempelbedrag gebeurt alleen als de aanvraag voor bijzondere bijstand per periode van twaalf maanden lager is dan het drempelbedrag, omdat anders de uitvoeringskosten te hoog worden ten opzichte van de geboden hulp. Dit betekent dat indien cliënt per periode van twaalf maanden kosten heeft gemaakt van fl. 25,00 (EUR 11,34) en hiervoor een aanvraag voor bijzondere bijstand indient, dit niet toegekend wordt, omdat de aanvraag lager is dan het drempelbedrag. Als een aanvraag voor bijzondere bijstand wordt ingediend hoger dan het drempelbedrag, dan wordt het drempelbedrag niet eerst in mindering gebracht, maar krijgt de cliënt het totale aangevraagde bedrag aan bijzondere bijstand uitgekeerd.

Advies

Kiezen voor Drempelbedrag verhogen naar EUR 50,00.

Motivering: Het verhogen van het drempelbedrag beperkt het aantal aanvragen enigszins, maar het bedrag wordt niet zodanig verhoogd dat bijzondere bijstand alleen nog maar bereikbaar is als er sprake is van extreem hoge kosten.

3.5. Minimabeleid

Inleiding.

De WWB geeft een kader m.b.t. de mogelijkheden van gemeenten op het gebied van minimabeleid. Uitgangspunt is dat de gemeenten niet aan inkomensbeleid mogen doen en in principe geen categoriale regelingen meer mogen treffen m.b.t. het minimabeleid. Wel legt de WWB gemeenten taken op m.b.t. de langdurigheidstoelage en de individuele bijzondere bijstand.

De WWB laat echter ook ruimte voor een aantal uitzonderingen op de regel dat gemeenten niet aan inkomensbeleid mogen doen. Gemeenten mogen nog wel categoriale bijzondere bijstand verstrekken aan mensen van 65 jaar en ouder, ze mogen een bijdrage geven voor deelname aan sociaal-culturele activiteiten en sport, ze mogen kwijtschelding verlenen van gemeentelijke heffingen en belastingen, zij mogen schuldhulpverlening bieden en zij mogen met een collectieve ziektekostenverzekering werken. Ook mogen gemeenten tijdelijk nog categoriale bijzondere bijstand verstrekken aan de groep chronisch zieken en gehandicapten. Dit laatste in afwachting van het nieuwe zorgstelsel in 2006. Op deze punten heeft de gemeente keuzemogelijkheden.

Met ingang van januari 2004 worden gemeenten sterk gekort op de budgetten die zij uit het gemeentefonds krijgen. Het rijk heeft deze kortingen doorgevoerd vanwege de afschaffing van de categoriale bijzondere bijstand en vanwege de wens van het rijk dat gemeenten geen inkomensbeleid voeren. Voor Noordoostpolder gaat het om een korting van EUR 430.000,00.

Ten aanzien van het minimabeleid en de bijzondere bijstand hebben de volgende kortingen plaatsgevonden n.a.v. de ramingen 2004:

	Aangeleverde ramingen 2004	Gecorrigeerde ramingen 2004	
Witgoedregeling	92.271	32.271	60.000
Stelpost minimabeleid	29.360	0	29.360
Participatiefonds	151.200	51.200	100.000
Bijzondere bijstand	522.633	281.993	240.640
			430.000

In de geadviseerde keuzes wordt rekening gehouden met de totale korting van EUR 430.000,-.

3.5.1. Context gemeentelijk minimabeleid; situatie minima

Het inkomensbeleid is in principe een rijkstaak. De gemeente heeft hierin slechts een bescheiden rol. Dit betekent ook dat de doelgroep met meer te maken heeft, dan alleen met de veranderingen en eventuele bezuinigingen van de gemeente.

Ook het rijk heeft bezuinigd en er zijn verschillende maatregelen genomen en/of in voorbereiding, die van invloed zijn op de inkomenspositie van minima. Te denken valt aan de verlaging van de huursubsidie, de verkleining van het ziekenfonds en AWBZ pakket, de verhoging van het eigen risico bij het ziekenfonds en de gedeeltelijke ontkoppeling van de uitkeringen, waardoor de inflatie in 2004 niet geheel gecompenseerd wordt. Uit berekeningen van het Nibud blijkt dat een bijstandsmoeder in 2004 ongeveer 2% inlevert. Als de gemeente de kortingen van het rijk geheel doorrekent naar het armoedebeleid, dan betekent dit een verdere achteruitgang van de positie van de minima. De landelijke economische situatie en de bezuinigingen van het rijk, hebben ook indirect effect op het beroep dat op de gemeentelijke voorzieningen gedaan zal worden. Als er door de economische situatie een toename is van mensen met een inkomen op bijstandsniveau, betekent dit een toename van de doelgroep en logischerwijs een toename van het aantal aanvragen, bijv. voor de bijzondere bijstand. Ook door bijv. een verhoging van het eigen risico bij het ziekenfonds, zullen mensen die dit eigen risico niet kunnen dragen, een extra beroep doen op de individuele bijzondere bijstand.

Huidig minimabeleid

Om een overzicht te krijgen van het minimabeleid en van eventuele mogelijkheden om hierop te bezuinigen, zal hieronder eerst een overzicht worden gegeven van het huidige minimabeleid.

Participatiefonds

Mensen die langdurig afhankelijk zijn van een minimuminkomen zijn vaak niet meer in staat lid te zijn van een sportvereniging, de bibliotheek, deel te nemen aan culturele activiteiten enz. Als niet meer kan worden deelgenomen aan deze maatschappelijke activiteiten kan sociale uitsluiting hiervan het gevolg zijn. Om ervoor te zorgen dat deelname aan het maatschappelijk verkeer voor iedereen mogelijk is, is het participatiefonds ingesteld. Vanuit dit fonds ontvingen huishoudens met een inkomen tot 110% van het bijstandsniveau in 2003 EUR 61,00 per persoon per jaar; voor kinderen tot 13 jaar ontving men EUR 123,00 per kind per jaar en voor kinderen van 13 tot 18 jaar EUR 171,00 per kind per jaar.

Declaratiefonds chronisch zieken

In juni 2001 is het declaratiefonds voor chronische zieken ingesteld. Op basis van dit fonds kunnen chronisch zieken een vergoeding krijgen van maximaal EUR 736,00 per jaar voor kosten die een gevolg zijn van hun ziekte. In verband met de uitvoering is voor het begrip chronisch zieken aangesloten bij de definitie van het Nivel¹: Onder het begrip Chronisch Zieken vallen ziekten waarvan volledig herstel niet meer mogelijk is, bijvoorbeeld diabetes. Maar ook aandoeningen of klachten, zoals moeheid of lage rugklachten, indien zij langdurig van aard zijn. Het fonds is bedoeld voor zelfstandig wonende (inclusief bewoners van verzorgingshuizen) chronisch zieken die een inkomen hebben tot 110% van de bijstandsnorm en een vermogen dat niet meer is dan het vrij te laten vermogen in de Abw.

Kwijtschelding

De belastingen waarvoor men kwijtschelding kan ontvangen zijn: de Onroerend Zaak Belasting (OZB), rioolrecht en afvalstoffenheffing. Het bedrag dat kwijtgescholden kan worden, is afhankelijk van het vermogen, het inkomen en de hoogte van het te betalen bedrag. Vanaf 1999 komen mensen, die 100% van het bijstandsniveau aan bestedingsruimte hadden, voor de gangbare levensbehoeften, in aanmerking voor deze kwijtschelding. Klanten van de afdeling sociale zaken en AOW-ers aan wie al 2 of meer jaren kwijtschelding is verleend, hoeven geen verzoek tot kwijtschelding meer in te dienen. Dit wordt automatisch geregeld.

Schuldhelpverlening

Vanaf 1997 is een actief schuldhelpverleningsbeleid gevoerd voor alle inwoners van de gemeente met problematische schulden. De hulpverlening bestaat uit begeleiding van mensen met schulden in het minnelijke traject (schuldenregeling in onderling overleg), het afgeven van een verklaring die toegang geeft tot de WSNP, budgetbeheer en budgetbegeleiding.

Noodfonds centraal meldpunt Vervuiling, Verwaarlozing en Mishandeling

De GGD Flevoland beschikt over een centraal meldpunt Vervuiling, Verwaarlozing en Mishandeling (VVM). In 2000 is in Noordoostpolder een coördinator gestationeerd die meldingen binnen krijgt uit de gemeente. Zij bezoekt de huishoudens waarvan melding is gemaakt en probeert hen te stimuleren hulp te aanvaarden. Soms wordt zij geconfronteerd met situaties waarin gebrek is aan financiële middelen terwijl die op dat moment wel nodig zijn. Om de coördinator in staat te stellen in een dergelijke acute situatie adequaat te kunnen reageren is in 2001 voorgesteld het centrale meldpunt VVM eenmalig een bedrag aan te bieden van EUR 2.269,00. Het is de bedoeling, dat geld dat gebruikt wordt voor een bepaald huishouden, later weer wordt teruggestort.

Er is op naam van de gemeente een rekening geopend bij de Postbank. Een deel van het budget is op de rekening gestort. Het overige is gereserveerd. De coördinator heeft een pas voor deze rekening en kan geld opnemen en geld storten. Er wordt beperkt gebruik gemaakt van de rekening en er wordt per half jaar gerapporteerd aan de afdeling sociale zaken. Uit de rapportage blijkt dat het geld vaak gebruikt wordt voor de aanschaf van wat levensmiddelen en niet aan de klanten zelf wordt uitgereikt. Het beschikbare budget is voldoende.

¹ Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg.

Witgoedregeling

Mensen die langdurig met een inkomen rond bijstandsniveau moeten rondkomen zijn niet meer in staat geld te reserveren voor het vervangen van witgoed. Hiervoor is de witgoedregeling bestemd. Om voor deze regeling in aanmerking te komen moet men minimaal twee jaar een inkomen hebben dat lager is dan 110 procent van de bijstandsnorm. Voor de artikelen die worden vergoed is een maximumprijs vastgesteld. Per jaar heeft men maximaal recht op vergoedingen tot EUR 953,00.

Terugdringing niet gebruik

Uitgangspunt voor het minimabeleid is altijd geweest dat zoveel mogelijk burgers daar gebruik van kunnen en willen maken. Voor een goede voorlichting over de beschikbare mogelijkheden is een duidelijke en toegankelijke communicatie onontbeerlijk. Daarom is de nieuwsbrief van sociale zaken in een nieuw jasje gestoken. Niet alleen het uiterlijk is veranderd, ook de inhoud is aangepast. De nieuwsbrief wordt sedert april 2002 gemaakt met behulp van professionele ondersteuning. Voor de vernieuwing van de nieuwsbrief wordt samengewerkt met de afdeling Communicatie en Bestuur en een extern bureau. Deze samenwerking zal worden voortgezet en uitgebreid voor de ontwikkeling van communicatiemateriaal waarbij het gaat om folders maar ook om informatie via de Pluspagina en op de website van de gemeente. Vanaf voorjaar 2003 zijn er nieuwe folders met de onderwerpen van sociale zaken.

Zowel de nieuwsbrief als de folders kenmerken zich door de eigen huisstijl van sociale zaken. Naast de informatie aan (potentiële) klanten verstrekt sociale zaken ook informatie aan verenigingen, kerken, instellingen e.d. die daar om vragen. In 2002 is informatie verstrekt bij de Stichting Welzijn Ouderen en bij de Vrijwillige Hulpdienst.

Collectieve ziektekostenverzekering

Inmiddels is er onderzoek verricht naar de mogelijkheden om een collectieve ziektekostenverzekering in te voeren. Een voorstel hierover wordt u separaat aangeboden. Hierbij wordt ingegaan op premiebetaling, aanvullende verzekering en zullen de financiële consequenties nader worden afgewogen.

3.5.2. Gevolgen n.a.v. invoering van de WWB

Zowel het participatiefonds als de witgoedregeling zijn regelingen die onder het nieuwe regime niet op deze wijze kunnen blijven bestaan. Het zijn categoriale regelingen die niet meer mogen worden toegepast. Zij dragen nl. bij aan de armoedeval. Voor 65-plussers mogen deze categoriale regelingen wel gehandhaafd blijven omdat bij deze groep armoedeval geen rol speelt. De andere regelingen kunnen gehandhaafd blijven.

De langdurigheidstoelage

De langdurigheidstoelage is een nieuwe verstrekking die in het kader van de WWB ingevoerd moet worden. Deze is bedoeld voor personen tussen 23 en 65 jaar. De langdurigheidstoelage wordt uitgekeerd als is voldaan aan de volgende voorwaarden:

1. De belanghebbende mag gedurende een onafgebroken periode van 60 maanden geen inkomen hebben gehad dat hoger is dan de voor hem geldende bijstandsnorm.
2. De belanghebbende mag gedurende de bedoelde 60 maanden geen inkomsten uit of in verband met arbeid hebben ontvangen (dus ook geen WW, WAO, Wajong, WAZ of ZW-uitkering. Hierop geldt een uitzondering: indien er sprake is van een WAO, Wajong, WAZ-uitkering waarbij de belanghebbende voor minimaal 80% arbeidsongeschikt is verklaard en bij de laatste arbeidsongeschiktheidsbeoordeling is afgezien van het arbeidsdeskundig onderzoek.
3. De belanghebbende mag niet beschikken over een in aanmerking te nemen vermogen.
4. Gedurende 60 maanden moet de betrokkene naar het oordeel van het college voldoende hebben getracht algemeen geaccepteerde arbeid te verkrijgen en aanvaarden. Als gedurende de 60 maanden geen verlaging heeft plaatsgevonden wegens het niet voldoen aan de arbeidsverplichting, kan worden aangenomen dat betrokkene aan deze voorwaarde heeft voldaan.
5. Bij de bepaling van het recht op langdurigheidstoelage wordt buiten beschouwing gelaten een eerder verstrekte langdurigheidstoelage.

De hoogte van de langdurigheidstoelage bedraagt per jaar: EUR 454 voor gehuwden, EUR 408 voor alleenstaande ouders en EUR 318 voor alleenstaanden.

Advies inzake minimabeleid

- Kiezen voor Handhaving van de volgende doelstellingen van het minimabeleid
- a. sociale uitsluiting voorkomen en maatschappelijke deelname bevorderen;
 - b. Bevorderen van het rondkomen.
 - c. Ondersteunen van minima met een inkomen tot 110% bijstandsinkomen.
 - d. Terugdringen van niet-gebruik.
- b.

Inzet van instrumenten bij a:

1. Kiezen voor Afschaffen van het participatiefonds in de huidige vorm. Binnen de bijzondere bijstand de

mogelijkheid creëren om voor kinderen van 2 tot 16 jaar een bijdrage te verstrekken van maximaal EUR 100,00 per kind per jaar.

Motivering Hiermee wordt de maatschappelijke deelname van met name kinderen bevordert en de kans op armoedeval beperkt.

2. Kiezen voor: Het participatiefonds in stand houden voor 65-plussers. Het bedrag voor 2004 vaststellen op EUR 60,00 per persoon.

Motivering De inkomenspositie van 65-plussers kan niet verbeteren door werkaanvaarding. Er is geen sprake van een armoedeval.

3. Kiezen voor De witgoedregeling onderbrengen bij de bijzondere bijstand.

Motivering Het onderbrengen van deze regeling bij de bijzondere bijstand, geeft de mogelijkheid in individuele situaties de kosten voor duurzame gebruiksgoederen te vergoeden. Gezien de financiële druk die minima steeds meer op allerlei terreinen ervaren, moeten de vergoedingen voor duurzame gebruiksgoederen gehandhaafd blijven.

Inzet van instrumenten bij b:

Kiezen voor Handhaving van de huidige instrumenten kwijtschelding en schuldhulpverlening c.q. preventie.

3.6. Financiën Inkomensdeel

3.6.1 Inleiding

De totale uitkering die de gemeente ontvangt voor de uitvoering van de WWB bestaat uit een inkomensdeel en een werkdeel. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het inkomensdeel.

3.6.2 De financiering van het inkomensdeel

Gemeenten krijgen een budget toebedeeld om de totale bijstandsuitgaven (uitkeringen en langdurigheidstoeslag) te financieren. Uitgangspunt bij de toedeling van het budget is dat gemeenten voldoende middelen krijgen om aan hun uitkeringsverplichtingen te voldoen en tevens moet van het budget de werking uitgaan dat gemeenten die hun uitkeringsbeleid effectief uitvoeren, beloond worden en gemeenten die dit niet doen geprikkeld worden het beter te gaan doen.

De financiële verantwoordelijkheid berust volledig bij de gemeenten.

Tussen het definitieve budget en de werkelijke uitgaven zal een verschil ontstaan. Er kan zowel een overschot als een tekort ontstaan. Een budgetoverschot is vrij besteedbaar. Bij een budgettekort zal de gemeente in eerste instantie zelf op haar begroting moeten zoeken naar een oplossing voor het tekort. Indien het tekort groter is dan 10% (2004) heeft het college de mogelijkheid een verzoek voor een aanvullende uitkering in te dienen bij een toetsingscommissie die het ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid adviseert. De toetsingscommissie onderzoekt en beoordeelt of het tekort bij de gemeente is ontstaan door een uitzonderlijke situatie die niet had kunnen worden voorzien. Daarnaast toetst de commissie of de gemeente verwijtbaar heeft gehandeld.

Dit betekent dat de gemeente niet automatisch aanvullende financiering ontvangt en dat de hoogte van de aanvullende uitkering niet op voorhand vast staat.

3.6.3 Apart budget voor 65-jarigen en ouder

Mede naar aanleiding van de constatering dat de gemeente geen invloed kan uitoefenen op het aantal bijstandsgerechtigden van 65 jaar en ouder is besloten om voor deze categorie een separaat budget te ramen. De gemeente blijft volledig financieel verantwoordelijk maar het financiële risico voor deze groep wordt zo gering mogelijk gehouden door het budget zo nauw mogelijk te laten aansluiten bij de werkelijke kosten. Geraamd budget voor dit deel is EUR 196.302,00 voor 2004.

Financieel overzicht: inkomensdeel

Ramingen 2004	
Inkomensdeel < 65 jaar	7.756.958,00
Kosten langdurigheidstoeslag	88.000,00-
Totaal	7.668.958,00
Uitgaande van een gemiddelde uitkering van EUR 13.000,00	
13000 x 589	7.657.000,00
Klantenbestand bedraagt per 1 jan. '04: 578 < 65 jaar	
Kosten huidige klantenbestand	7.514.000,00

Indien wordt uitgegaan van een gemiddeld inkomen op jaarbasis van EUR 13.000,00 per klant, dan kan, gezien het budget (EUR 7.668.958,00) een klantenbestand bediend worden van maximaal 589 klanten. De stand per 1 januari 2004 is 578.

Financiering bijzondere bijstand en minimabeleid

Kosten en ramingen bijzondere bijstand en een aantal regelingen minimabeleid			
	uitgaven 2003	begroting 2004	raming op basis van keuzes in deze notitie
Witgoedregeling	68.528	32.271	77.000
participatiefonds 2-16 jaar en 65 plus	144.627	51.200	64.000
Bijzondere bijstand	314.391	281.993	344.000
Declaratiefonds chronisch zieken	35.896	10.000	40.000
	563.442	375.464	525.000
Toevoeging 80 miljoen aan bijz. bijst.		156.266	
		531.730	

Toelichting

Kolom 1: uitgaven 2003

De bedragen in deze kolom wijken af van de bedragen in eerdere versies van deze notitie. Dit zijn de juiste totalen. In eerdere versies zijn bekende bedragen tot november 2003 geëxtrapoleerd.

Kolom 2: Begroting 2004

In de begroting is een bezuiniging gerealiseerd van EUR 430.000,00.

Kolom 3: raming op basis van keuzes in deze notitie

Witgoedregeling: Wordt opgenomen in bijzondere bijstand. Bedrag wordt na 2004 niet meer apart genoemd maar is onderdeel van bijzondere bijstand.

Participatiefonds: Wordt opgenomen in bijzondere bijstand maar wel apart geregistreerd om kosten in beeld te houden. Gebaseerd op 540 kinderen EUR 54.000,00 + EUR 10.000,00 voor 65-plussers.

Bijzondere bijstand: Hierbij is rekening gehouden met een daling van de uitgaven van EUR 9.700,00 in verband met verhoging van het drempelbedrag naar EUR 50,00.

In dit overzicht zijn uitsluitend de posten genoemd die door de voorstellen in de keuzenotitie wijzigen. De overige in de begroting opgenomen posten blijven ongewijzigd.

3.7. *Samenvatting van de adviezen*

Hoofdstuk 3 gaat over inkomen. In dit hoofdstuk treft u verspreid over de diverse paragrafen een aantal beleidskeuzes en adviezen van de afdeling aan.

De adviezen worden hier nogmaals weergegeven.

De hoogte van de toeslag afhankelijk maken van de mate waarin iemand de kosten van bestaan kan delen en een uitzondering maken voor jongeren tot 23 jaar.

Handhaven van de huidige vermogensgrens voor zowel de algemene bijstand als de bijzondere bijstand.

Het besluit Krediethypotheek overnemen als gemeentelijk beleid.

Het meervermogen volledig tot de draagkracht rekenen.

Handhaven huidig beleid, d.w.z tot 110% van de bijstandsnorm, geen draagkracht.

De langdurigheidtoeslag niet rekenen tot het inkomen voor het vaststellen van de draagkracht.

Drempel verhogen naar EUR 50,00.

Handhaving van de volgende doelstellingen van het minimabeleid

- a. sociale uitsluiting voorkomen en maatschappelijke deelname bevorderen;
- b. Bevorderen van het rondkomen.
- c. Ondersteunen van minima met een inkomen tot 110% bijstandsinkomen.
- d. Terugdringen van niet-gebruik.

Afschaffen van het participatiefonds in de huidige vorm. Binnen de bijzondere bijstand de mogelijkheid creëren om voor kinderen van 2 tot 16 jaar een bijdrage te verstrekken van maximaal EUR 100,00 per kind per jaar.

Het participatiefonds in stand houden voor 65-plussers. Het bedrag voor 2004 vaststellen op EUR 60,00 per persoon.

De witgoedregeling onderbrengen bij de bijzondere bijstand.

Handhaving van de huidige instrumenten kwijtschelding en schuldhulpverlening c.q. preventie.